

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยเรื่อง "การพัฒนาความสามารถในการเขียนร้อยกรองเชิงสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3" ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้ารวบรวมเอกสารและงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับงานเขียนร้อยกรองเชิงสร้างสรรค์ และได้เสนอผลการค้นคว้าดังนี้

1. ความหมาย ความสำคัญ และประโยชน์ของการเขียน
2. การเขียนร้อยกรอง
  - 2.1 ความหมายและคุณค่าของร้อยกรอง
  - 2.2 ลักษณะบังคับของการเขียนร้อยกรอง
  - 2.3 ความหมายของกลอน
  - 2.4 การจำแนกประเภทของกลอน
3. ความคิดสร้างสรรค์
  - 3.1 ความสำคัญ ความหมายและองค์ประกอบของความคิดสร้างสรรค์
  - 3.2 การจัดการสอนเพื่อให้เกิดความคิดสร้างสรรค์
  - 3.3 ทฤษฎีโครงสร้างทางสติปัญญาของกิลฟอร์ด
4. การเขียนเชิงสร้างสรรค์
  - 4.1 ความหมายและลักษณะของการเขียนเชิงสร้างสรรค์
  - 4.2 หลักการสอนเขียนเชิงสร้างสรรค์
  - 4.3 ประโยชน์ของการสอนเขียนเชิงสร้างสรรค์
5. การเขียนร้อยกรองเชิงสร้างสรรค์
  - 5.1 ความหมายและหลักการสอนการเขียนร้อยกรองเชิงสร้างสรรค์
  - 5.2 การประเมินผลการเขียนร้อยกรอง
6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
  - 6.1 งานวิจัยในประเทศ
  - 6.2 งานวิจัยต่างประเทศ

ความหมาย ความสำคัญ และประโยชน์ของการเขียน

การเขียนเป็นการสื่อสารอย่างหนึ่งเพื่อแสดงออกซึ่งความรู้ ความคิด ความรู้สึกต่าง ๆ โดยใช้ตัวหนังสือเป็นสัญลักษณ์เพื่อให้ผู้อ่านเข้าใจความคิดของผู้เขียน ดังที่ ฐะปะนีย์ นาครทรรณ และประภาศรี สีหอำไพ (2517: 92) กล่าวว่า "การเขียน คือ การแสดงความคิดออกมาเป็นลายลักษณ์อักษรเพื่อให้ผู้อื่นอ่านและเข้าใจความคิดของผู้เขียน"

สุจิต เพียรชอบ และสายใจ อินทร์พรชัย (2523: 34) ได้กล่าวถึงความหมายของการเขียนไว้ว่า

การเขียน คือ การเรียบเรียงความรู้ ความคิด ประสบการณ์ต่าง ๆ ตลอดจนความรู้สึกนึกคิดและจินตนาการออกมาเป็นลายลักษณ์อักษร จะเป็นข้อความสั้น ๆ ทำนองคำขวัญ ร้อยแก้วสั้น ๆ หรือบทกวีนิพนธ์ก็ได้ ข้อเขียนต่าง ๆ เหล่านี้จะมีเอกภาพ มีความเป็นตัวของมันเองทั้งในด้านความคิด และการใช้ภาษาเรียบเรียง

สุทธีวงศ์ พงศ์ไพบูลย์ และอุดม หนูทอง (2531: 1) ได้ให้ความหมายของการเขียนว่า "การเขียนเป็นการใช้ภาษาภาคแสดงออกซึ่งต้องสั่งสมความรู้และความคิด โดยการอ่านและการฟังอย่างถูกวิธี" และอัจฉรา ชิวพันธ์ (2533: 1) ได้กล่าวถึงการเขียนว่า "การเขียนเป็นทักษะของการถ่ายทอดความรู้สึกนึกคิด และประสบการณ์ต่าง ๆ ของผู้เขียน เพื่อสื่อสารให้ผู้อื่นเกิดความเข้าใจได้ตรงตามที่ต้องการ" เมื่อผู้เขียนสามารถเรียบเรียงความรู้ ความคิดของตนเองออกมาเป็นภาษาเขียนได้แล้ว ก็จะต้องเขียนเพื่อสื่อความหมายให้ผู้อ่านเข้าใจได้ และสามารถตีภาษาเขียนได้อย่างถูกต้องอีกด้วย

จากความหมายของการเขียนดังกล่าวจึงพอสรุปได้ว่า การเขียน คือ การสื่อความหมายทางภาษาโดยการเรียบเรียงความรู้ ความคิด และความรู้สึก ตลอดจนประสบการณ์ต่าง ๆ ของผู้เขียนมาประกอบกัน มีจุดมุ่งหมายเพื่อสื่อสารระหว่างผู้เขียนกับผู้อ่านให้เข้าใจตรงกัน

ต้นฉบับ หน้าขาดหาย

1. การเขียนเป็นวัฒนธรรมที่สำคัญของชาติ เพราะการเขียนเป็นสิ่งที่แสดงถึงเอกลักษณ์และวิถีชีวิตของคนในชาติ
2. การเขียนทำให้เกิดวรรณคดี ถือเป็นหลักฐานที่แสดงถึงความมั่งคั่งทางสติปัญญา จินตนาการและความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ของคนในชาติ
3. การเขียนเป็นการสื่อในการสร้างความมั่นคงของประเทศ เช่น การเขียนเพื่อก่อให้เกิดความสามัคคี การเขียนข่าวสาร เป็นต้น
4. การเขียนมีความสำคัญต่อการศึกษา เช่น การเขียนสื่อสารกับผู้สอนในการตอบข้อสอบหรือเขียนรายงาน หรือครูอาจารย์ผู้เชี่ยวชาญเขียนตำรา เอกสาร งานวิจัย

แฟรงค์ สมิธ (Frank Smith, 1982: 12) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของภาษาเขียนไว้ 10 ประการ สรุปได้ดังนี้

1. สามารถได้สิ่งของทางวัตถุที่ต้องการตามปรารถนา
2. เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมหรือความเชื่อของผู้อื่นได้
3. สะท้อนหรือสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับผู้อื่น
4. อธิบายความคิดของตนเองได้
5. เสาะแสวงหาความรู้ใหม่
6. ฝึกจินตนาการและความคิดฝัน
7. เพื่อบันเทิงใจ
8. อธิบายหรือวิจารณ์สถานการณ์หรือความคิดต่าง ๆ
9. สร้างข้อตกลงหรือความคาดหวัง
10. เป็นระเบียบบันทึกเหตุการณ์ในอดีตได้

นอกจากนี้ วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา (2526: 14-15) ยังกล่าวถึงประโยชน์ของการเขียนในด้านอื่น ๆ ไว้อีก คือ

1. ลดความเครียดทางจิตใจโดยใช้การเขียนเป็นสื่อระบายอารมณ์ต่าง ๆ ได้ทำให้จิตใจไม่สับสนวุ่นวายมากเกินไป

2. เพิ่มรายได้ คนที่ฝึกการเขียนมาอย่างดีสามารถเพิ่มรายได้โดยการเขียนหนังสือ เขียนบทความ ตำรา อื่น ๆ ออกพิมพ์ขายได้
3. สร้างผลงานทางวิชาการ การเขียนช่วยให้มีผลงานทางวิชาการ และคนในวงการวิชาการ ก็สามารถใช้การเขียนให้เกิดประโยชน์ทางวิชาการได้
4. ใช้เป็นหลักฐานทางกฎหมาย เช่น สัญญา พินัยกรรม ถืออ้างอิงเป็นหลักฐานทางกฎหมาย ที่มีลายลักษณ์อักษรสามารถพิสูจน์ได้ง่ายกว่าคำพูด

ภาษาเขียนเป็นภาษาที่มีประโยชน์ต่อบุคคลในสังคมอย่างมาก ฉะนั้นจึงควรสนับสนุนให้มีการศึกษาและฝึกการใช้ภาษาเขียนอย่างถูกต้อง เพื่อให้บุคคลใช้ภาษาเขียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

โดยทั่วไปงานเขียนสามารถจำแนกออกเป็น 2 ประเภทใหญ่ ๆ คือ ร้อยแก้ว (prose) และร้อยกรอง (poetry) ฐะปะนีย์ นาครทรรพ (2523: 1) ได้ให้ความหมายของร้อยแก้ว และร้อยกรองไว้ว่า "บทประพันธ์ที่เรียบเรียงตามภาษาที่ใช้เขียนหรือพูดกันทั่วไป ภาษาที่ใช้สำหรับร้อยแก้วไม่มีการบังคับสัมผัสหรือกำหนดจำแนกคำแต่อย่างใด เป็นภาษาที่ใช้ "สื่อสาร" เพื่อให้เกิดความเข้าใจเป็นสำคัญ ส่วนร้อยกรองมีความหมายตรงกันข้ามกับร้อยแก้วคือ หมายถึง คำประพันธ์ที่มีแบบแผนบังคับหรือฉันทลักษณ์ ซึ่งได้แก่ เสียงสัมผัส เสียงหนัก เสียงเบา จำนวน คำในวรรค เป็นต้น หรืออาจกล่าวอีกนัยหนึ่งว่า ร้อยกรองของไทยหมายถึงคำประพันธ์ประเภทโคลง ฉันท์ กาพย์ ร่าย และกลอน

การเขียนร้อยกรอง

1. ความหมายและคุณค่าร้อยกรอง

คำว่า "ร้อยกรอง" เป็นคำที่สำนักวัฒนธรรมทางวรรณกรรมซึ่งตั้งขึ้นใน พ.ศ. 2485 ใช้เรียกรวมกรรมประเภทที่มีลักษณะบังคับในการแต่งหรือมีการกำหนด คณะ และได้ใช้กันอย่างแพร่หลายควบคู่กับคำว่า "ร้อยแก้ว" ตั้งแต่บัดนั้นเป็นต้นมา

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2525: 671) กำหนดความหมายของ "ร้อยกรอง" ไว้ว่า "ร้อยกรอง ก. สอดผูกให้ติดกัน ประดิษฐ์นำ ร้อยและเย็บดอกไม้ให้เป็นรูปต่าง ๆ ตรวจชำระให้ถูกต้องสังคายนา ในคำว่าร้อยกรองพระธรรม แต่งหนังสือดีให้มีความไพเราะ น. ถ้อยคำที่เรียบเรียงให้เป็นระเบียบตามแห่งฉันทลักษณ์"

ในนามานุกรมภาษาอังกฤษของเว็บสเตอร์ (Webster, 1980: 110) ได้กำหนดความหมายของร้อยกรองหรือกวีนิพนธ์ (poetry) ไว้ว่า

1. ศิลปะ ทฤษฎี หรือโครงสร้างของบทกวี
2. กวีนิพนธ์หรือผลงานการประพันธ์ร้อยกรอง
3. ก. คุณสมบัติของกวีนิพนธ์ สิลลา อาร์มพ์ และวิญญาณแห่งร้อยกรอง
ข. การพรรณนาหรือการสร้างสรรคคุณสมบัติดังกล่าว

พระยาอนุนาธาธา (2514: 15) ให้นิยามคำว่าร้อยกรองไว้ว่า "ร้อยกรอง หมายถึง โคลง ฉันท์ กาพย์ กลอน ซึ่งมีถ้อยคำที่นำมาประกอบประพันธ์กัน มีขนาดมาตราเสียงสูงต่ำ หนักเบาและสั้นยาวตามแบบรูป (pattern) ที่กำหนดไว้"

ประเทือง คล้ายสุบรรณ (2522: 1) กล่าวถึงความหมายร้อยกรองว่า

ร้อยกรองมีความหมายตรงข้ามร้อยแก้ว คือ หมายถึงคำประพันธ์ที่มีแบบแผน บัณฑิตหรือฉันทลักษณ์ ซึ่งได้แก่ เสียงสัมผัส เสียงหนัก เสียงเบา จำนวนคำในวรรค และจำนวนวรรคในหนึ่งบท เป็นต้น หรืออาจจะกล่าวได้อีกนัยหนึ่งว่าร้อยกรองของไทยเราหมายถึงคำประพันธ์ประเภทโคลง ฉันท์ กาพย์ กลอน และกลบท

สิทธา พินิจกุล และนิตยา กาญจนะวรรณ (2520: 10) ได้ให้ความหมายของร้อยกรองไว้เช่นกันว่า "ร้อยกรองได้แก่ข้อเขียนที่มีการจำกัดจำนวนคำหรือพยางค์ จำกัดความยาว มีการกำหนดเสียงสูงต่ำ กำหนดเสียงสั้นยาว หนักเบา กำหนดสัมผัสและกำหนดจังหวะไว้แน่นอน"

จากความหมายของร้อยกรองที่มีผู้กล่าวไว้หลายท่านจึงพอสรุปความหมายได้ว่า ร้อยกรอง หมายถึง คำประพันธ์ที่มีลักษณะบังคับของบทประพันธ์แต่ละประเภทอาจเป็น โคลง ฉันท์ กาพย์ กลอน ร่าย ซึ่งผู้ประพันธ์นิถินถันในการเลือกสรรถ้อยคำที่งดงามได้ความไพเราะ ประทับใจ

คำประพันธ์ร้อยกรองอันได้แก่ โคลง ฉันท์ กาพย์ ร่าย และกลอน นับเป็นมรดกทางวัฒนธรรมอันมีค่ายิ่ง และแสดงถึงความเป็นชาติไทย การแต่งคำประพันธ์เป็นศิลปะอย่างหนึ่งที่นิยมมาแต่สมัยโบราณ เพราะนอกจากจะเกิดความเพลิดเพลินแล้วยังเป็นสิ่งสำคัญในการถ่ายทอดความรู้ ความรู้สึกนึกคิด ตลอดจนขนบธรรมเนียมประเพณีต่าง ๆ มาสู่ผู้อ่านและผู้ฟัง ทำให้เกิดพัฒนาการทางสติปัญญาทั้งส่วนตนและสังคม ดังที่ สิทธา นิธิภูวาล และ ประทีป วาทิกทินกร (2531: 27-28) กล่าวว่า

บทร้อยกรองเป็นผลงานทางสติปัญญาความสามารถของคน จึงย่อมสะท้อนให้เห็นชีวิตความเป็นอยู่ ขนบธรรมเนียมประเพณีต่าง ๆ ของคนในชาติบ้านเมือง แต่ละยุคแต่ละสมัย แสดงให้เห็นถึงความคิด ความนิยม ทศนคติและอุดมการณ์ของคนในชาติ จริยธรรม สิ่งดีงามที่ควรประพฤติปฏิบัติ สิ่งที่ไม่ควรเหยียดหยาม ควรดเว้นแสดงให้เห็นระเบียบแบบแผนของคนสมัยนั้นยึดถือและปฏิบัติ และนอกจากนี้ยังได้เล่าถึงความผันแปรต่าง ๆ ทั้งที่เป็นสิ่งเสื่อมโทรมและที่เจริญงอกงามอีกด้วย

ร้อยกรองไทยจึงเป็นงานเขียนที่มีคุณค่าต่อผู้แต่ง มีคุณค่าต่อผู้อ่านและมีคุณค่าต่อสังคม ดังที่ ภาสกร สุวรรณธาดา (2526: 40-47) กล่าวไว้พอสรุปได้ดังนี้

คุณค่าของร้อยกรองที่มีต่อผู้แต่งมี 4 ประการ คือ

1. คุณค่าทางจิตใจ เป็นเครื่องระบายอารมณ์และพัฒนาจิตใจของผู้เขียนเอง
2. คุณค่าทางสติปัญญาผู้เขียนจะต้องฝึกฝนความคิดโดยใช้วิจารณญาณอันลึกซึ้งในการเขียน เพื่อให้ได้เนื้อหาในร้อยกรองที่ประพันธ์ขึ้นมา
3. คุณค่าทางสังคม เมื่อผู้เขียนประสบความสำเร็จในการเขียนบทกวีจะเกิดความมั่นใจ ภาคภูมิใจในความสำเร็จนั้น ๆ สังคมยอมรับว่าเป็นผู้มีความสามารถ

4. คุณค่าทางการสื่อสาร ทำให้เราสามารถเล่าเรื่องราวหรือถ่ายทอดความในใจ
สู่ผู้อ่าน ผู้ฟังและผู้ชม โดยผ่านสื่อต่าง ๆ เช่น การละเล่นพื้นบ้าน การแต่งบทละคร
บทเพลงประกอบดนตรีไทยเดิม บทเพลงไทยสากล บทกวีในหนังสือพิมพ์ เป็นต้น

คุณค่าของร้อยกรองที่มีต่อผู้อ่านมี 2 ประเภท คือ

1. คุณค่าต่อผู้อ่านเฉพาะบุคคล ได้แก่ คุณค่าในด้านจิตใจ คุณค่าในด้านสติปัญญา
และคุณค่าในด้านการปฏิบัติ บทร้อยกรองที่ไพเราะจะช่วยกล่อมเกลาจิตใจของผู้อ่านให้มอง
โลกในแง่ดี มีความปรารถนาดีต่อผู้อื่น สามารถรับรู้ความรู้สึกของผู้อ่านได้โดยง่าย ทำให้เกิด
ความเข้าใจ เห็นใจ และปรารถนาจะช่วยเหลือผู้อื่น ประทับใจและปฏิบัติตามความดี
หลีกเลี่ยงการทำชั่วและเป็นการยกระดับความคิดของผู้อ่านที่ต้องใช้วิจารณญาณในการไตร่
ตรองตีความในความหมายของบทร้อยกรอง ซึ่งมีศิลปะการแต่งแตกต่างกันออกไปทั้งบทร้อย
กรองมักเป็นเครื่องมือสั่งสอนจริยธรรมแก่คนมาทุกยุคทุกสมัย ตั้งแต่มหากาพย์ของกรีกโรมัน
และของอินเดียจนกระทั่งถึงสุภาษิตพระร่วงและสุภาษิตคำพังเพยไทย ใช้เป็นตำราสอนเด็กมา
ตั้งแต่โบราณกาพย์พระไชยสุริยา มุลบทบรรณกิจเหล่านี้ สอนทั้งไวยากรณ์ไทยและสอนข้อประณัติ
ปฏิบัติในชีวิตควบคู่กันไป ทำให้เด็ก ๆ ฟังใจว่าความรู้อันมีความประณัติเป็นของคู่กันจะ
ขาดสิ่งใดสิ่งหนึ่งมิได้ ร้อยกรองจึงมีคุณค่าในด้านการประณัติปฏิบัติเป็นอย่างดี

2. คุณค่าต่อสังคม ร้อยกรองเป็นสื่อทางวัฒนธรรม เป็นที่รวมของขนบธรรมเนียม
ประเพณี ภาษาและความรู้สึกนึกคิดของคนทุกท้องถิ่น สามารถจะใช้ศึกษาค้นคว้าและควรแก่
การอนุรักษ์สืบไป นอกจากนี้ ร้อยกรองยังมีอิทธิพลต่อความเปลี่ยนแปลงของสังคมอย่างมาก
ดังเช่น โองการแช่งน้ำในสมัยต้นกรุงศรีอยุธยา มีส่วนสำคัญในการสร้างความสามัคคี และ
ความจงรักภักดีของบรรดาข้าราชการ ในยุคที่บ้านเมืองอยู่ในภาวะสงคราม วรรณคดีศาสนา
อาทิ มหาชาติคำหลวง นันโทปนันทสูตรคำหลวง พระมาลัยคำหลวงล้วนชักนำประชาชนให้
ใฝ่ธรรมะเพื่อความสงบเรียบร้อยของบ้านเมือง ลิลิตพระลอ โคลงสรรเสริญพระเกียรติ
สมเด็จพระนารายณ์มหาราช สมุทโฆษคำฉันท์ เหล่านี้ล้วนมุ่งแสดงความกล้าหาญของ
พระมหากษัตริย์ซึ่งทำให้ประชาชนยำเกรงและจงรักภักดียิ่งขึ้น อิเหนา รามเกียรติ์ สังข์ทอง
ก็ล้วนส่งเสริมความเชื่อมั่นของประชาชนที่มีต่อบุญาธิการของพระมหากษัตริย์ทั้งสิ้น

2. ลักษณะบังคับของการเขียนร้อยกรอง

ร้อยกรองของไทยมีหลายประเภท หากจัดตามลักษณะการแต่งแล้วจะได้ 5 ประเภทใหญ่ ๆ คือ

1. กาน্থ์ แบ่งเป็น กาน্থ์ยานี กาน্থ์ฉมัง กาน্থ์สุรางคนางค์ กาน্থ์ขับไม้
  2. กลอน แบ่งเป็น กลอนหก กลอนเจ็ด กลอนแปด กลอนเก้า นอกนั้นยังมีกลอนดอกสร้อย สักวา เสภา นิราศ กลอนกลบทแบบต่าง ๆ
  3. โคลง แบ่งเป็น โคลงสอง โคลงสาม โคลงสี่ ซึ่งจัดเป็นโคลงสุภาพ และยังมีโคลงดั้น โคลงกระทู้ โคลงกลอักษร
  4. ฉันท์ แบ่งเป็นหลายชนิด เช่น อินทริวิเชียรฉันท์ กุชงคประยาตฉันท์ มาผนวกฉันท์ ฯลฯ
  5. ร่าย แบ่งเป็นร่ายโบราณ ร่ายสุภาพ ร่ายดั้น และร่ายยาว
- นอกจากนี้ยังมีประเภทที่นำร้อยกรองบางประเภทมาแต่งรวมกัน เช่น ร่ายแต่งรวมกับโคลง เรียกว่า ลิลิต โคลงแต่งรวมกับกาน্থ์ เรียกว่า กาน্থ์ห่อโคลง

การแต่งร้อยกรองตามปกติจะต้องกระทำตามแบบแผนที่บัญญัติไว้ ซึ่งเรียกว่าฉันทลักษณ์ ฉันทลักษณ์ของร้อยกรองแต่ละประเภทอาจมีเหมือนกัน หรือแตกต่างกันบ้าง ฉันทลักษณ์ของร้อยกรองประเภทต่าง ๆ ได้แก่

1. คณะ
2. พยางค์
3. สัมผัส
4. คำครุ คำลหุ
5. คำเอก คำโท
6. คำเป็น คำตาย
7. วรรณยุกต์
8. คำนำ
9. คำสร้อย

ลักษณะบังคับหรือบทบังคับที่ใช้ในการเขียนร้อยกรองนี้ ฐะปะนีย์ นาครทรรพ
(2523: 219) ได้สรุปเป็นภาพยี่สุรางคณาঙ্ค์ไว้ดังนี้

	<u>คณะพยางค์</u>
<u>สัมผัส</u> จัดวาง	จำไว้ให้ดี
<u>ครู</u> <u>หลุ</u> <u>เสก</u>	<u>เอก</u> <u>โท</u> <u>วิธี</u>
<u>คำ</u> <u>เป็น</u> <u>ตาย</u> <u>มี</u>	ใช้ให้เหมาะสม
	<u>เสียงวรรณยุกต์</u> <u>ไชร์</u>
มีกำหนดใช้	ตามค่านิยม
<u>คำนำ</u> <u>คำสร้อย</u>	ร้อยกรองชวนชม
แต่คำซ้ำคม	ยลแบบแบบไทย

รายละเอียดของลักษณะบังคับแต่ละอย่างมีดังนี้

คณะเป็นลักษณะบังคับที่สำคัญมากเพราะเป็นสิ่งที่ช่วยกำหนดรูปแบบของร้อยกรองแต่ละชนิดให้เป็นระเบียบ เพื่อใช้เป็นหลักในการแต่งต่อไป

1. คณะ คือ ข้อกำหนดเกี่ยวกับรูปแบบของร้อยกรองแต่ละประเภทว่า จะต้องประกอบด้วยส่วนย่อย ๆ คืออะไรบ้าง

คำที่เป็นส่วนย่อยของคณะ ได้แก่ บท บาท วรรค คำ คำประพันธ์แต่ละชนิด จะมีคณะต่างกันตัวอย่าง

กลอน 1 บท มี 2 บาท (หรือ 2 คำ/คำกลอน)

1 คำกลอนมี 2 วรรค

1 วรรคมี 7-9 คำ

เขียนกฎวิทำไมหากใครถาม	1 วรรค	} 1 คำกลอน
เขียนด้วยความรักกวีที่ตอบได้		
รักถ้อยคำความคิดสินทใน		
บันดาลใจให้เพียรเขียนกวี		
		1 บท

(ศิวกาณท์ ปทุมสุตติ 2531: 9)

คำประพันธ์ประเภทฉันทลักษณ์ยังหมายถึงลักษณะที่วางคำเสียงหนักเสียงเบา หรือ ครุ ลหุ ซึ่งแบ่งเป็น 8 คณะ แต่ละคณะประกอบด้วยคำ 3 คำ การเรียงคำ ครุ ลหุ แตกต่างกันไปตามคณะต่าง ๆ เช่น

ต คณะ ประกอบด้วย ครุ 2 ลหุ 1 คือ " " (ครุ ครุ ลหุ)

ช คณะ ประกอบด้วย ลหุ 1 ครุ 1 ลหุ 1 คือ " " (ลหุ ครุ ลหุ)

ม คณะ ประกอบด้วย ครุล้วน " " (ครุ ครุ ครุ)

2. พยางค์ คือ เสียงที่เปล่งออกมาครั้งหนึ่ง ๆ บางทีก็มีความหมาย เช่น เมือง ทอง ของ ไทย บางทีก็ไม่มี ความหมาย แต่เป็นส่วนหนึ่งของคำ เช่น จิ ในคำรุจิรา นุ ในคำ อุนบาล สะ ในคำ สะพาน เป็นต้น ในการแต่งร้อยกรอง มักจะถือว่าพยางค์ก็คือ คำนั่นเอง ร้อยกรองแต่ละชนิดมีการกำหนดพยางค์ไว้แน่นอนว่า วรรคหนึ่งมีกี่พยางค์ในร้อย กรองประเภทฉันทลักษณ์ ซึ่งถือ ครุ ลหุ เป็นหลักสำคัญ จะนับแต่พยางค์เป็น 1 คำ เช่น สุจรีต นับเป็น 3 พยางค์ 3 คำ แต่ถ้าคำสุจรีตไปอยู่ในโคลง เช่น สุจรีต คือ เกราะบัง คาสตร์พ้อง จะนับสุจรีตเนียง 2 คำ เท่านั้น คือรวมเสียงลหุ 2 พยางค์ที่อยู่ใกล้กันเป็น 1 คำ การนับพยางค์จึงขึ้นอยู่กับลักษณะบังคับของร้อยกรองแต่ละประเภท

3. สัมผัส คือ ลักษณะที่บังคับให้ใช้คำคล้องจองกัน สัมผัสเป็นลักษณะที่สำคัญ ที่สุดในร้อยกรองของไทยคำประพันธ์ทุกชนิดจำเป็นต้องมีสัมผัส

สัมผัสในร้อยกรองไทยแบ่งได้เป็น 2 ลักษณะ คือ

3.1 แบ่งตามตัวอักษร มี 2 ชนิด คือ สัมผัสสระและสัมผัสพยัญชนะ

3.2 แบ่งตามตำแหน่งมี 2 ชนิด คือ สัมผัสนอกและสัมผัสใน

3.1 สัมผัสสระและสัมผัสพยัญชนะ

สัมผัสสระ คือ พยางค์ที่ประสมสระเดียวกัน และถ้ามีตัวสะกดก็อยู่ใน มาตรการเดียวกัน ทั้งนี้ พยัญชนะจะต้องต่างกัน เช่น คำว่า นะ - จะ ครี - ดี - ลักษณะ - คักดี วัณณ์ - นัสตร์ กานต์ - หาญ เป็นต้น

ข้อควรระวัง คือ อย่าใช้สระเสียงสั้นสัมผัสกับสระเสียงยาว คำที่มีตัว สะกดเดียวกันถ้าต่างสระกันก็ไม่ถือว่าสัมผัสสระกัน เช่น

ชี้ย ไม่สัมผัสกับ ราย ภาย สาย

วัน ไม่สัมผัสกับ งาน ปาน การ

ชิด ไม่สัมผัสกับ หรือ หวิด ชิด

สัมผัสพยัญชนะหรือสัมผัสอักษร คือ พยางค์ที่ใช้พยัญชนะต้นตัวเดียวกัน หรือออกเสียงเหมือนกัน หรือเป็นอักษรคู่ เช่น ฉั้น - ช่อ - ชื่น ทราบ - เสร้า - คร - ชา สำหรับ ร - ล ก็อนุโลมให้สัมผัสพยัญชนะได้ เช่น รัก - ลา เป็นต้น

3.2 สัมผัสนอกและสัมผัสใน

สัมผัสนอก คือ สัมผัสสระที่อยู่ภายนอกวรรค ได้แก่ สัมผัสระหว่าง คำท้ายของวรรคต้นกับคำในวรรคต่อไปคำใดคำหนึ่ง ตามฉันทลักษณ์ของร้อยกรองชนิดนั้น ๆ สัมผัสนอกนี้เป็นสัมผัสบังคับซึ่งจะขาดไม่ได้ เช่น สัมผัสนอกในกลอนสุภาพต่อไปนี้

แม่รักลูกลูกก็รู้ยู่ว่ารัก   คนอื่นสักหมิ่นแสนไม่มั่นเหมือน
จะกินนอนวอนว่าเมตตาเดือน   จะจากเรือนร้างแม่ไปแต่ตัว

(ขุนช้าง-ขุนแผน 2513: 519)

คำสัมผัส คือ รัก - สัก   เหมือน - เดือน - เรือน

สัมผัสใน คือ สัมผัสสระหรือสัมผัสพยัญชนะที่อยู่ภายในวรรคเดียวกัน เป็นสัมผัสไม่บังคับจะมีหรือไม่มีก็ได้ แต่นิยมให้มีเพราะถือว่าทำให้คล้องจองไพเราะรื่นหูยิ่งขึ้น

สัมผัสในแบ่งเป็น 2 ประเภทใหญ่ ๆ คือ สัมผัสชิดและสัมผัสคั่น

1. สัมผัสชิด คือสัมผัสที่อยู่ชิดกัน เช่น

สัมผัสสระ - ชื่นกตทุกขยาก   แสนลำบากจากเวียงไชย

สัมผัสพยัญชนะ - แลเงง   ถงาดเลี้ยว   ลับสแง

2. สัมผัสคั่น คือสัมผัสที่ไม่อยู่ชิดกัน มีคำอื่นมาคั่นอยู่ตรงกลาง เช่น

สัมผัสสระ - ธงชาติไทยไกววัดสะบัดนลีว

แลรีวรัวสลบงามเป็นสามสี

สัมผัสพยัญชนะ - ปางนี้มาดสมานสุมาลย์สมร

ดังหายดวงหายเดื่อนดารากร

อันลอยนี้นอมพรนโยมพราย

(เพลงยาวเก่า 2507: 236)

4. คำครุ คำลหุ เป็นคำที่บังคับใช้เฉพาะร้อยกรองประเภทฉันท์เท่านั้น
 คำครุ ใช้เครื่องหมาย ๐ ส่วนคำลหุ ใช้เครื่องหมาย ๑
 คำครุ (๐) เป็นคำที่มีเสียงหนัก ได้แก่ คำทุกคำที่ประสมกับสระเสียงยาวในแม่ ก. กา เช่น ส่า หรือ สู่ ฟ้า และคำที่ประสมกับสระเสียงสั้นก็ได้ เสียงยาวก็ได้ และมีตัวสะกดด้วย เช่น รัก ดอก จิง หยอก เล่น คำที่ประสมสระอำ ไอ โย เอา ซึ่งถือว่าเป็นเสียงมีตัวสะกดก็จัดเป็นคำครุ
 คำลหุ (๑) เป็นคำที่มีเสียงเบา ได้แก่ คำที่ประสมกับสระเสียงสั้นในแม่ ก. กา และคำที่ใช้พยัญชนะตัวเดียว เช่น กี่ ณ บ่อ ฐ นอกจากนี้คำที่ประสมสระอำ บางทีก็อนุโลมให้เป็นลหุได้ เช่น ส่า

ตัวอย่าง คำที่ขีดเส้นใต้เป็นคำ ลหุ นอกนั้นเป็นคำครุ

อินทวิเชียรฉันท์

ภาคพื้นนารัญ จรแสนสราญรมย์

เนินราบสลับสม นิศะเนลีนเจรุญใจ

โชดเชนสิชรเซา ณ ส่าเนานาลัย

สูงลีวละลาน ยนะพันประมาณหมาย

(อิลราชคำฉันท์ 2456: 5)

5. คำเอก คำโท หมายถึง พยางค์ที่บังคับด้วย ไม้เอก และไม้โท สำหรับใช้กับร้อยกรองประเภท โคลง และร่าย เท่านั้น มีข้อกำหนดดังนี้

คำเอก ก. ได้แก่ พยางค์ที่มีไม้เอกบังคับทั้งหมด เช่น พ่อ แม่ เก่า ใหม่

ข. ได้แก่ พยางค์ที่เป็นคำตายทั้งหมด จะเป็นเสียงวรรณยุกต์ใดก็ได้ เช่น คำตายที่เป็นเสียงวรรณยุกต์เอก ได้แก่ กาก จิก บอก ปลุก คำตายที่เป็นเสียงวรรณยุกต์โท ได้แก่ โชด พวกรมาก คำตายที่เป็นเสียงวรรณยุกต์ตรี เช่น คิด ทินย์ มิตร รัก

ค. คำที่ไม่เคยใช้ไม้เอก แต่เอามาแปลงใช้โดยเปลี่ยนวรรณยุกต์เป็นเอก เช่น หญ้า เปลี่ยนเป็น ฎ้า เข้ม เปลี่ยนเป็น เค้ม สร้าง เปลี่ยนเป็น ซ่าง เช่นนี้อนุโลมให้เป็นคำเอกได้แต่เรียกว่า เอกโทษ

คำโท ก. ได้แก่พยางค์ที่มีไม้โทบังคับ ไม่ว่าจะออกเสียงเป็นวรรณยุกต์โทหรือไม่ก็ตาม เช่น คำโทที่เป็นวรรณยุกต์โท ได้แก่ ช้า หน้า สร้าง แก้ม และคำโทที่เป็นเสียงวรรณยุกต์ตรี ได้แก่ ห้า ย้อย ยิ้ม ไม้

ข. คำที่ไม่เคยใช้ไม้โท แต่เอามาแปลงใช้โดยเปลี่ยนวรรณยุกต์เป็นโท เช่น ช่วย เปลี่ยนเป็น ฉ่วย ท่วม เปลี่ยนเป็น ถ่วม เล่น เปลี่ยนเป็น เหล้น เช่นนี้อนุโลมให้เป็นคำโทได้ แต่เรียกว่าโทโทษ

การบังคับคำเอก คำโท สำหรับรายนั้น หมายถึง เฉพาะตอนท้ายของร่ายแต่ละบท ซึ่งจบด้วยโคลงสอง คำเอกและคำโทที่บังคับให้อยู่เฉพาะตอนที่ เป็นโคลงสองเท่านั้น

6. คำเป็น คำตาย

คำเป็น คือ พยางค์ที่ประสมสระเสียงยาวในแม่ ก.กา เช่น มา ดี รู้ และพยางค์ประสมสระอำ ไอ ใอ เอา รวมทั้งพยางค์ที่มีตัวสะกดในแม่ กง กน กม เกย เกอว เช่น

ขโลมเลือดเชือดเนื้อถือชีวิต

ยอมโลหิตเหือดทรวงเพราะหวังแหน

จึงร่วมเย็นเป็นชาติไม่ขาดแคลน

ด้วยผืนแผ่นดินเราเกล้าเลือดปน

(ประสิทธิ์ โรหิตเสถียร 2523: 70)

คำตาย คือ พยางค์ที่ประสมสระเสียงสั้นในแม่ ก.กา เช่น ชี นะ ฤ ละ ก็ และพยางค์ที่มีตัวสะกดในแม่ กก กต กบ เช่น

จะรักถามีรักสุดหักจิต

จะคิดถามีคิดสุดจิตหัก

(นภลัย สุวรรณธาดา 2526: 54)

7. เสียงวรรณยุกต์ หมายถึง คำที่มีเสียงวรรณยุกต์ทั้ง 5 เสียง ตามอักขรวิธี เป็นลักษณะบังคับที่ใช้ในกลอนและกาพย์บางชนิด เสียงวรรณยุกต์ 5 เสียง ได้แก่ เสียงสามัญ เสียงเอก เสียงโท เสียงตรี และเสียงจัตวา

เสียงสามัญ เช่น กา กาญจน์ จิตใจ ปลิง

เสียงเอก เช่น บ่า บวก ขาด จอก

เสียงโท เช่น หน้า สร้อย กล้า เมฆ
เสียงตรี เช่น แคล้ว ช่าย นก โต้ะ
เสียงจัตวา เช่น โส หนา ฉวี ชาว

เสียงวรรณยุกต์ที่ใช้ในกลอน คือ วรรณคดีนิยมใช้เสียงเอก โท ตรี จัตวา
นอกจากเสียงสามัญ

วรรณคดี นิยมใช้เสียงเอก โท จัตวา ยกเว้น สามัญ ตรี
วรรณกรรมและวรรณคดี นิยมใช้เสียงสามัญหรือเสียงตรี

สุปะนิย นาคกรทรรพ (2523: 265) ได้สรุปข้อควรระวังสำหรับการใช้
เสียงวรรณยุกต์ที่คำสุดท้ายในแต่ละวรรคของกลอนไว้ว่า

วรรณคดีได้ทั้งห้า	วรรณคดีอย่าใช้สามัญ
วรรณกรรมของสำคัญ	สามัญตรีมิใช่การ
จัตวาห้ามโดยตรง	ทั้งรองส่งอย่าหักหาญ
เสียงช้าน่ารำคาญ	เสียงดีกว่าอย่าใช้เลย

8. คำนำ หมายถึง คำที่ใช้ขึ้นต้นสำหรับร้อยกรองบางประเภท เช่น กลอน
บทละคร ขึ้นต้นด้วย เมื่อนั้น บัดนั้น

กลอนบทดอกสร้อย ขึ้นต้นด้วยคำ 4 คำ คำที่ 1 และคำที่ 3 ซ้ำกันคำที่ 2
บังคับให้เป็น เอ้ย คำที่ 4 เป็นคำอื่น เช่น

ดอกเอ๋ยดอกไม้ นกเอ๋ยนกน้อย เป็นต้น

กลอนบทสัทวา ขึ้นต้นด้วยคำสัทวา เช่น "สัทวายามเลิกกระบ้าแล้ว ขอ
จำเรียงเสียงแจ้ว ก็สิ้นเสียง ดาราน้อยร้อยพันอันรายเรียง ต่างหลบเสียงเหลือจะแข่งแสงตะวัน"

9. คำสร้อย เป็นคำที่เติมลงท้ายวรรคบ้าง ท้ายบาทบ้าง ท้ายบทบ้าง เพื่อความ
ไพเราะ หรือเพื่อทำให้เต็มข้อความ ใช้ในโคลงและร่าย ได้แก่ คำว่า เอย เชน นา นอ
รา ก็ดี ฤาแม่ ฤาพ่อ ฯลฯ เช่น

ถึงกรรมจักอยู่ได้	ฉันใด พระเอย
กรรมบ่มีมีใคร	ฆ่าข้า
กุศลส่งสนองไป	ถึงที่ สุขนา
บาปส่งจำตกช้า	ช่วยได้ฉันใด

(ลิลิตพระลอ 2523: 44)

ลักษณะบังคับที่สำคัญที่สุดและมีอยู่ในร้อยกรองทุกประเภท คือ คณะและสัมผัส ลักษณะบังคับอื่น ๆ เป็นลักษณะบังคับเฉพาะของร้อยกรองบางประเภท ดังที่ได้กล่าวมาแล้ว งานเขียนร้อยกรองจึงมีลักษณะพิเศษที่ทำให้แตกต่างไปจากงานเขียนร้อยแก้ว เพราะมีฉันทลักษณ์เป็นเครื่องบังคับให้อยู่ในกรอบลักษณะบังคับตลอดเวลา และความสำคัญมิได้อยู่ที่ความถูกต้องของฉันทลักษณ์แต่เพียงอย่างเดียว แต่ยังขึ้นอยู่กับเนื้อหาของบทร้อยกรองและศิลปะภาษาที่ไพเราะซาบซึ้งอีกด้วย งานร้อยกรองจึงเป็นศิลปะที่ได้รับความนิยมมากดังที่ กุศลทรัพย์ เกษแม่นกิจ(2525: 7) กล่าวไว้ว่า "ในพระราชสำนักทั่วโลกทั้งทางตะวันตกและตะวันออก ต่างอุปถัมภ์งานร้อยกรองกวีนิพนธ์ ถือว่าเป็นสิ่งเชิดชูเกียรติคุณและแสดงความเป็นอารยธรรมของชาติทั้งนี้อาจเป็นด้วยวรรณคดีร้อยกรองเป็นงานเขียนที่ต้องการอัจฉริยภาพและศิลปะชั้นสูง ถือว่าเป็นทรัพย์สินทางปัญญา"

ร้อยกรองจึงมีคุณค่าด้านวรรณศิลป์มาโดยตลอดและสามารถจะดำรงสืบต่อไปนานเท่านาน

3. ความหมายของกลอน

ตามความคิดเห็นของ ประเทือง คล้ายสุบรรณ์ (2522: 11) และอัมพร สุขเกษม (2524: 32) สรุปสาระได้ว่า "กลอนเป็นร้อยกรองชนิดอื่น ๆ เพราะวรรณคดีปากซึ่งมีมานานก่อนที่จะมีตัวหนังสือใช้นั้นมีลักษณะเป็นคำประพันธ์ประเภทกลอนเป็นส่วนมาก เช่น วรรณกรรมประเภทเพลงชาวบ้าน เพลงกล่อมเด็ก เป็นต้น" ส่วนวรรณกรรมที่แต่งด้วยกลอนนั้นปรากฏหลักฐานในรัชสมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราช กวีที่ได้รับการยกย่องว่าแต่งกลอนได้เป็นเอกคือ สุนทรภู่ ซึ่งเป็นผู้คิดแบบสัมผัสในของกลอน อันทำให้กลอนซึ่งแต่งตามแบบของสุนทรภู่มิมีความไพเราะและได้รับความนิยมอย่างกว้างขวาง สุนทรภู่จึงได้ชื่อว่าเป็น "บิดาแห่งกลอน"

มีนักการศึกษาให้ความหมายของกลอนไว้ในทรศนะที่แตกต่างกันดังนี้

กำชัย ทองหล่อ (2515: 570) ให้ความหมายของกลอนว่า "กลอนคือ ลักษณะคำประพันธ์ที่เรียบเรียงเข้าเป็นคณะ มีสัมผัสตามลักษณะบัญญัติเป็นชนิด ๆ แต่ไม่มีบังคับ เอก โท และครุ ลหุ" ประเทือง คล้ายสุบรรณ (2522: 12) กล่าวถึงความหมายของ กลอนตามความคิดเห็นของ น.ม.ส. ที่ทรงกล่าวไว้ในหนังสือ "กลอนแล่นกกลอน" ว่า "หนังสือ ที่กวีแต่งขึ้นนั้นเมื่อพูดรวมทั้งในภาษาไทยและภาษาอื่น ๆ ก็มีทั้งชนิดที่มีสัมผัสรับกันเป็นกลอน เสมอ เพราะฉะนั้นหนังสือซึ่งกวีไทยแต่งถึงจะเรียกว่าโคลง ร่าย หรืออะไรก็ตามแต่ละ อย่างสังเคราะห์เข้าเป็นกลอนทั้งสิ้น"

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2525: 59) ให้ความหมายคำว่า กลอน ไว้ว่า

กลอน น. คำประพันธ์ซึ่งแต่เดิมเรียกคำเรียงที่มีสัมผัสทั่วไป จะเป็นโคลง ฉันทหรือกาพย์ก็ตาม เช่น ในคำว่า ชุมนุมตำรากลอน ครั้นเรียกเฉพาะคำประพันธ์ บางอย่างเป็นคำโคลง คำฉันท คำกาพย์แล้ว คำประพันธ์นอกนี้อีกอย่างหนึ่งจึง เรียกว่า คำกลอน เป็นสำเนาสำหรับขับร้องบ้าง คือ บทละคร สักวา เสภา บท ดอกสร้อย เป็นเพลงสำหรับอ่านบ้าง คือ กลอนเพลงยาว หรือกลอนตลาด

ส่วนคำว่ากลอนที่ใช้ในวรรณคดีและการประพันธ์ตั้งแต่โบราณมามีความหมาย ต่างกันดังต่อไปนี้

1. หมายถึง คำประพันธ์ร้อยกรอง เช่น ในโคลงทวาทศมาสที่ว่า

จบเสรีจกล่าวกาพย์เกลี้ยง	กลอนการ
คือมณีมาลัย	ร้อย

(พระยาวรรษา และคณะอ้างถึงใน นิรันดร นวมารค 2522: 95)

และโคลงในเรื่องลิลิตพระลอ ที่ว่า

รู้มลักสรบศาสตร์ถ้วน	หญิงชาย
จักกล่าว <u>กลอน</u> พระลอ	เลิศผู้

(พระมหาราชเจ้า, 2506: 1)

2. หมายถึง ลักษณะที่คล้องจองกัน เช่น ในจินตตามณีที่ว่า "บุคคลใดจะเขียนหนังสือ กานษ์ โคลง พากษ์ ฉันท์ ให้ดูอักษรสี่ คือ ฤ ฤฯ ฤ ฤฯ นี้ให้ชอบกับกลอน ควรจงใส่มีชอบกับกลอนอย่างไร"

คำว่า "กลอน" ตามความหมายนี้เกินความถึงตำแหน่งคำที่รับสัมผัสด้วยว่าเป็นคำที่เท่าใดในวรรค โดยใช้เลข บอกไว้ข้างหลัง เช่น กานษ์ฉันท์เรียกว่า ฉันท์ฉันท์ดำเนินกลอน 4 เพราะคำที่สี่ในวรรคสอง เป็นคำรับสัมผัส ถ้าวรรคสองมีห้าคำรับสัมผัส คำท้ายก็เรียกว่าฉันท์ฉันท์ดำเนินกลอน 5 กานษ์ยานี เรียกว่า 22 มีรัตนฉันท์กลอน 5 เพราะคำที่ห้าในวรรคที่สามเป็นคำรับสัมผัส (ยานีโบราณบังคับสัมผัสเฉพาะท้ายวรรคสองกับท้ายวรรคสามเท่านั้น) สัททวิภักกิตฉันท์ เรียกคัมภีรากลอน 5 สัทธาฉันท์เรียก เยสันตา 21 กลอน 7 มาลินีฉันท์เรียก ชินวร 15 กลอน 4 คำว่า กลอนล้วนหมายถึงลักษณะคล้องจองในตำแหน่งที่รับสัมผัสทั้งสิ้น ดังตัวอย่าง มงคลรัตนกลอน 6 คือ

ข้าประณตบังคมมหามหันต์	ไภยทุกขโรดสรณม์	อุปัชฌายามี
วรเดชสรรเพชชฎุมุทรมณี	คุชสวัสดิอันมิ	คุชสมบัติบน
ขอจงสำฤทธิอัชฎิคุณผล	คุชเสวยทิพยดล	บทโฆษณฤพาน

(พระโหราธิบดี, 2514: 76)

3. หมายถึง ส่วนของร้อยกรอง อย่างในปัจจุบันใช้ว่า วรรค เช่น คำอธิบายข้อบังคับของกลอนในหนังสือประชุมลำน้าของหลวงธรรมากิมณฑ์ ว่า "แล กลอนนั้นมีบัญญัติตั้งแต่ 2 อักษรเป็นกลอน กลอนเป็น คำ 2 คำเป็นบท..."

ที่มาของกลอนมีผู้ให้ความคิดเห็นไว้แบ่งได้เป็น 3 ฝ่ายด้วยกันดังนี้

1. กลอนมาจากอินเดีย หลวงธรรมากิมณฑ์ สันนิษฐานไว้ว่ามาจากฉันท์... "วิสมนฤติ" ที่ชื่อ "ปัฐยาวัตตฉันท์" มี 8 คำเหมือนกันทั้งภาษาบาลีและสันสกฤต

2. กลอนมาจากจีน พระยาอุปกิตศิลปสาร แสดงความเห็นไว้ว่ากลอนไทยมีลักษณะคล้ายคลึงกับของจีน ตรงที่มีสัมผัสเหมือนกัน กลอนจีนนั้นวรรคหนึ่งมี 7 คำ กลอนของไทยมีตั้งแต่ 7-9 คำ

3. กลอนเป็นของไทยแท้ ๆ สมเด็จพระยาดำรงราชานุภาพทรงสันนิษฐานว่า กลอนเดิมเป็นของไทยฝ่ายใต้ คือ ไทยภาคกลางในปัจจุบัน นิยมใช้แต่งสำเนาขับร้อง ไม่ยกย่องที่จะนำไปแต่งเรื่องสำคัญชั้นสูง บทกลอนที่เก่าแก่ที่สุด คือ เพลงยาวของสมเด็จพระนารายณ์มหาราชที่พระที่นั่งจันทร์นิศาไลเมืองลพบุรี กลอนที่อายุรองลงมาก็คือ เพลงยาวพญากรแก้วศรีอยุธยา

"กลอน" ใช้เป็นคำเรียกร้อยกรองชนิดกลอนอย่างเป็นทางการครั้งแรกใน มาตรา 7 แห่งพระราชกฤษฎีกา ตั้งวรรคดีสโมสร พุทธศักราช 2475 ดังความว่า

มาตรา 7 หนังสือเรื่องใดจะเป็นหนังสือโบราณบัณฑิตแต่งไว้ก็ดี หนังสือปัจจุบันบัณฑิตแต่งขึ้นใหม่ก็ดี ในประเภทเหล่านี้ได้แก่

1) กวีนิพนธ์ คือ เป็นโคลง ฉันท์ กาพย์ กลอน...

เหตุที่เรียกคำประพันธ์ชนิดนี้ว่ากลอนนั้น นิรันดร์ นวมารค และคณะ (2521: 37) กล่าวว่า บางท่านให้ความเห็นว่า "กลอนคือการเรียบเรียงถ้อยคำ ให้เป็นแนวหรือเป็นวรรค ๆ ได้จังหวะเหมือนการรายกลอนในการมุ่งหลังคา นิจารณาตูก็น่าฟัง" ส่วน ประยงค์ อนันตวงศ์ (2521: 2) อ้างคำอธิบายของขุนวิจิตรมาตราว่า "เป็นเพราะสัมผัสของกลอนโบราณยึดสระเสียงเดียวกันที่ท้าววรรคคู่เรียงรายต่อกันไป เช่นเดียวกับกลอนหลังคาซึ่งปลายข้างหนึ่งต้องยึดกับบอกล่เรียงเป็นแนวต่อกันไปเหมือนกัน ต่อมาภายหลังจึงย้ายสัมผัสไปเป็นแบบที่ใช้กันอยู่ทุกวันนี้"

ความหมายของคำว่า "กลอน" จึงสรุปได้ว่า "กลอน" แต่เดิมหมายถึงคำประพันธ์ทุกชนิด ปัจจุบันหมายถึง คำประพันธ์ชนิดหนึ่งที่มีกฎเกณฑ์ ข้อบังคับต่าง ๆ เกี่ยวกับสัมผัส คณะ จังหวะ และไม่บังคับ เอก โท และ ครุ ลหุ

4. การจำแนกประเภทของกลอน

1. การกำหนดจำแนกประเภทตามตำราร้อยกรองต่าง ๆ ดังเช่น

1.1 ประชุมสำเนาของหลวงธรรมาภิมณฑ์ (2514: 51)

ประชุมสำเนา ซึ่งเป็นประมวลตำรา กลอน กาพย์ โคลง ฉันท์ ที่หลวงธรรมาภิมณฑ์ (ถึก จิตรกลึก) รวบรวมเรียบเรียงไว้ ได้จำแนกประเภทของกลอนไว้กว้าง ๆ เป็น 3 ประเภท คือ

- 1) กลอนสุภาพ
- 2) กลกลอน
- 3) กลอักษร (หรือที่เรียกว่ากลบท)

อนึ่ง หลวงธรรมาภิมณฑ์ ได้กล่าวถึงกลอนชนิดต่าง ๆ เรียกชื่อตามจำนวนคำที่ใช้วรรคหนึ่ง ๆ เท่ากัน ว่ามีกลอน 2 กลอน 3 กลอน 4 กลอน 5 กลอน 6 กลอน 7 กลอน 8 กลอน 9 โดยไม่ได้กำหนดประเภทเป็นกลอนสุภาพ หรือกลอนประเภทใด

1.2 หลักภาษาไทยของพระยาอุปกิตศิลปสาร (2532: 366-378)

พระยาอุปกิตศิลปสาร ได้กล่าวถึงกลอนประเภทต่าง ๆ ไว้ในฉันทลักษณ์ 3 ประเภท แต่ละประเภทจำแนกออกเป็นชนิดย่อย ดังนี้

- 1) กลอนคำร้อง คือ กลอนที่ประพันธ์ขึ้นสำหรับขับร้อง ได้แก่ กลอนบทละคร บทดอกสร้อย บทลั๊กว่า และบทเสภา
- 2) กลอนสุภาพหรือกลอนตลาด มีบังคับอย่างเดียวกับกลอน 8 ใช้แต่งเพลงยาวนิราศ นิทาน
- 3) กลอนกล ซึ่งจำแนกเป็น กลอนกลบท และกลอนกลอักษร

1.3 หลักภาษาไทยของกระทรวงศึกษาธิการ (2506: 65)

หนังสือภาษาไทยของกระทรวงศึกษาธิการ ฉบับชนะการประกวด พ.ศ. 2495 เรียกกลอนทุกชนิดว่า กลอนสุภาพ มีบังคับอย่างที่หลวงธรรมาภิมณฑ์กำหนดไว้และจำแนกกลอนสุภาพเป็น 2 อย่าง พร้อมทั้งอธิบายและจำแนกย่อยออกไปอีกดังนี้

- 1) กลอนขับร้อง กลอนที่ประพันธ์ขึ้นใช้เป็นลำนำสำหรับขับร้อง ได้แก่ ลั๊กว่า เสภา ดอกสร้อย บทละคร และเพลงไทย
- 2) กลอนเพลง กลอนที่แต่งขึ้นใช้อ่าน หรือใช้ขับร้องก็ได้ มีลักษณะบังคับเช่นเดียวกับกลอนสุภาพ แยกออกเป็น เพลงยาว นิราศ หนังสือกลอน (หมายถึงนิทานกลอน ตำราต่าง ๆ ที่เขียนเป็นกลอน) และกลกลอน รวมทั้ง กลอน 6

1.4 หลักภาษาไทยของกำชัย ทองหล่อ (2533: 460) ได้จำแนกออกเป็น 3 ประเภท แต่ละประเภทแยกย่อยเป็นชนิดต่าง ๆ ดังนี้

1) กลอนสุภาพ คือกลอนที่ใช้ถ้อยคำและทำนองเรียบ ๆ แบ่งออกเป็น 4 ชนิด คือ กลอน 6 กลอน 7 กลอน 8 และกลอน 9 แต่ละชนิดใช้คำตามจำนวนที่กำหนดเท่ากันทุกวรรค

2) กลอนสำเนา คือกลอนที่ใช้ซ้ำร้อง หรือสวดให้มีทำนองต่าง ๆ แบ่งออกเป็น 5 ชนิด คือ กลอนบทละคร กลอนเสภา กลอนดอกสร้อย และกลอนซ้ำร้อง

3) กลอนตลาด คือกลอนผสมหรือกลอนคละ ไม่กำหนดตายตัวเหมือนกลอนสุภาพในกลอนบทหนึ่งอาจมีวรรคละ 7 คำบ้าง 8 คำบ้าง 9 คำบ้าง แบ่งออกเป็น 4 ชนิด คือ กลอนเพลงยาว กลอนนิราศ กลอนนิยาย และกลอนเพลงปรีชาภักย์

1.5 หนังสือร้อยกรอง ของประจักษ์ ปรากฏพิทยากร และคณะ (2520: 21) ได้เรียบเรียงขึ้นแบ่งกลอนออกเป็น 2 ประเภท แต่ละประเภทแยกย่อยออกเป็นชนิดต่าง ๆ ดังนี้

1) กลอนซ้ำร้อง คือกลอนที่ใช้สำหรับซ้ำร้อง หรือร้องส่งมโหรี ได้แก่ กลอนสักรา กลอนดอกสร้อย กลอนเสภา กลอนบทละคร กลอนเพลงไทย กลอนเพลงพื้นเมือง

2) กลอนเพลง ได้แก่ กลอนที่ใช้สำหรับอ่านเป็นใหญ่ แต่อาจจะมีการซ้ำร้องบ้าง ได้แก่ กลอนเพลงยาว กลอนนิราศ กลอนนิยาย และกลอนหก

1.6 สารานุกรมไทยฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2499: 546) สารานุกรมไทยฉบับราชบัณฑิตยสถานได้จำแนกกลอนออกเป็น 2 ประเภท คือ

1) กลอนสำหรับซ้ำร้อง ได้แก่ กลอนบทละคร สักรา และดอกสร้อย รวมทั้งเพลงพื้นเมือง

2) กลอนเพลง เป็นกลอนที่ใช้แต่งนิทาน เพลงยาว นิราศ

1.7 วรรณคดีเรื่องสามกรุง พระนิพนธ์ของพระราชวรวงศ์เธอ กรมหมื่นพิทยาลงกรณ์ พระราชวรวงศ์เธอกรมหมื่นพิทยาลงกรณ์ (2511: 283) ทรงกล่าวถึงประเภทของร้อยกรองไทยไว้ในภาคผนวกพระนิพนธ์สามกรุง และจำแนกชนิดกลอนออกเป็นกลอน 6 กลอน 7 กลอน 8 กลอน 9 และกลอนเสภา เฉพาะกลอนเสภาทรงอธิบายว่าเป็นกลอนย้าใหญ่

1.8 ประยงค์ อนันตวงศ์ (2513: 6) แบ่งกลอนออกเป็น 2 ประเภท คือ กลอนขับร้อง และกลอนเพลง

กลอนขับร้อง คือ กลอนสำหรับเป็นลำนำขับร้อง มีกลอนดอกสร้อย กลอนสักวา กลอนบทละคร กลอนเพลงยาว กลอนเสภา กลอนเพลงไทย

กลอนเพลง คือ กลอนที่ส่วนใหญ่ใช้สำหรับอ่านจะใช้ขับร้องก็ได้ มี กลอนสุภาพ กลอนนิราศ กลอนเพลงยาว กลอนหก และกลอนกลบท

1.9 เศรษฐ ผลิตินทร์ (2524: 164) อธิบายถึงประเภทของกลอนสรุปได้ดังนี้

1. กลอนสุภาพ คือ กลอนที่ใช้ถ้อยคำและทำนองเรียบ ๆ ง่ายต่อการแต่ง แบ่งเป็นกลอน 6 กลอน 7 กลอน 8 และกลอน 9 ตามจำนวนคำในวรรค กลอนสุภาพนับเป็นหลักของกลอนชนิดอื่น ๆ ถ้าเข้าใจลักษณะของกลอนสุภาพเป็นอย่างดีแล้วก็สามารถเข้าใจกลอนอื่น ๆ ได้ เพราะกลอนที่มีชื่อเรียกต่าง ๆ นั้นล้วนยกเอียงวิธีไปจากกลอนสุภาพทั้งสิ้น

2. กลอนขับร้อง หรือกลอนลำนำ ใช้ขับร้องหรือสวดมีทำนองต่าง ๆ กัน แบ่งเป็นกลอนบทละคร กลอนสักวา กลอนเสภา กลอนดอกสร้อย และกลอนขับร้อง ซึ่งแต่งขึ้นสำหรับใช้ขับร้องตามทำนองเพลง เช่น เทพทอง สมิงทอง ฯลฯ

3. กลอนเพลง หรือกลอนตลาด เป็นกลอนที่ไม่กำหนดคำตายตัว เหมือนกลอนสุภาพ ในวรรคหนึ่งอาจมี 7 คำบ้าง 8 คำบ้าง 9 คำบ้าง เป็นกลอนที่นิยมใช้ในการขับร้องว่าแก้กันทั่ว ๆ ไป จึงเรียกว่า กลอนตลาด แบ่งเป็นกลอนเพลงยาว กลอนนิราศ กลอนนิยาย และกลอนเพลงปฏิพากย์ ยังแบ่งออกไปอีกหลายชนิด เช่น เพลงฉ่อย เพลงลำตัด เพลงเหย่ย เพลงพวงมาลัย ฯลฯ เป็นต้น

1.10 ประทีป วาทิกินกร (2525: 71-75) สรุปว่าชนิดของกลอนอาจแบ่งได้เป็น 6 ชนิด คือ 1) กลอนสุภาพ ได้แก่กลอนหก กลอนเจ็ด กลอนแปด และกลอนเก้า 2) กลอนสักวา 3) กลอนดอกสร้อย 4) กลอนเสภา 5) กลอนบทละคร 6) กลอนเพลง ได้แก่ กลอนเพลงยาว กลอนนิราศ และกลอนเรื่อง

2. การจำแนกตามลักษณะการแต่ง

ลักษณะบังคับเฉพาะกลอนแต่ละชนิด ซึ่งเพิ่มจากลักษณะบังคับทั่วไปทำให้กลอนมีความหมายแตกต่างกันไปตามลักษณะการแต่ง คือ

2.1 กำหนดบังคับเฉพาะในวรรคให้เท่ากัน แบ่งเป็น กลอน 6 กลอน 7 กลอน 8 กลอน 9

2.2 กำหนดบังคับขึ้นต้นและลงท้าย รวมทั้งอาจบังคับจำนวนความยาวด้วย แบ่งเป็นกลอนดอกสร้อย กลอนเสภา กลอนบทละคร กลอนนิราศ กลอนนิทาน กลอนเพลงยาว

2.3 ถ้ากำหนดบังคับจำนวนคำในวรรคและลักษณะการสัมผัส หรือบังคับลักษณะการใช้คำในแต่ละวรรคอย่างใดอย่างหนึ่งหรือทั้งสองอย่าง เรียกว่า กลอนกลบท ซึ่งมีหลายชนิด เช่น กลบทธุรสวาที กลบทกบตันต่อยหอย กลบทกรักร้อย กลบทครอบจักรวาล กลบทมยุราอ่อนหวาน เป็นต้น

3. การจำแนกตามจุดมุ่งหมายในการแต่ง แบ่งเป็น 2 ประเภท คือ

3.1 กลอนสำเนา หมายถึง กลอนที่แต่งขึ้นเพื่อใช้ขับร้องประกอบเข้ากับเพลงดนตรี ได้แก่ กลอนดอกสร้อย กลอนสักวา กลอนบทละคร กลอนเสภา ทั้งนี้อาจรวมกลอนทั่ว ๆ ไป ที่นำมาขับร้องประกอบเข้ากับเพลงดนตรีด้วยก็ได้

3.2 กลอนเพลง หมายถึงกลอนที่แต่งขึ้นสำหรับอ่านทั่วไป ได้แก่ เพลงยาว นิราศ นิทาน หรือนิยาย

จากทรรศนะของนักการศึกษาดังกล่าวสรุปได้ว่า การจัดแบ่งประเภทของกลอนนั้นขึ้นอยู่กับทรรศนะของแต่ละท่านว่าจะมองในแง่ใด ไม่มีหลักการจัดแบ่งที่แน่นอนถึงแม้ว่าจะจัดแบ่งอย่างไรก็ตามประเภทของกลอนก็จะประกอบไปด้วยกลอนชนิดเดียวกัน แต่บางชนิดอาจมีชื่อเรียกต่างกัน ดังนั้นจึงพอสรุปได้ว่ากลอนแบ่งได้เป็น 8 ประเภทดังนี้

1. กลอนสุภาพ
2. กลอนดอกสร้อย
3. กลอนสักวา
4. กลอนบทละคร

5. กลอนเสภา
6. กลอนเพลงยาว
7. กลอนนิราศ
8. กลอนนิทาน

1. กลอนสุภาพ

กลอนสุภาพ หรือกลอนตลาด เป็นกลอนที่แต่งขึ้นตามรูปแบบลักษณะบังคับพื้นฐาน คำว่า กลอนสุภาพ ตามที่หลวงจรุจรรมาภิรมย์ (2514: 59) อธิบายลักษณะไว้ในหนังสือประชุมลำนำ หมายถึงกลอนที่แต่งโดยใช้คำวรรคละ 8 คำเป็นพยางค์ และกำหนดจังหวะ วรรคตอน โดยอธิบายเป็นกลอนไว้ดังนี้

กลอนสุภาพแปดคำประจำบ่อน	อ่านสามตอนทุกวรรคประจักษ์แกลง
ตอนต้นสามตอนสองสองแสดง	ตอนสามแจ้งสามคำครบจำนวน
กำหนดบทรยะกะสัมผัส	ให้ฟาดนัดชิดความตามกระสวน
วางจังหวะกะทำนองต้องกระบวน	จึงจะชวนฟังเสนาะเพราะจับใจ

(ประชุมลำนำ 2514: 59)

ส่วนคำว่า กลอนตลาดนั้น พระยาอุปกิตศิลปสาร (2532: 370) ได้กล่าวไว้ในตำราฉันท์ลักษณะว่าคงเนื่องมาจากมีผู้นำกลอนสุภาพไปแต่งเป็นเรื่องต่าง ๆ เป็นอย่างนิทานประโลมโลก เช่น โคบุตร ลักษณะวงศ์ พระอภัยมณี เป็นต้น แล้วขายในตลาดเป็นที่แพร่หลายทั่วไปนี้ น่าจะเป็นเหตุผลที่มีผู้เรียกกลอนชนิดนี้ว่ากลอนตลาด

จากความหมายของกลอนและการแบ่งประเภทของกลอนในความคิดของนักการศึกษาที่กล่าวมาแล้วพอจะสรุปได้ว่า "กลอนสุภาพ" นั้นหมายถึงกลอนหก กลอนเจ็ด กลอนแปด และกลอนเก้า

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2525 (2525: 59) ให้ความหมายว่า "กลอนสุภาพ น. กลอนเพลงยาวหรือกลอนตลาด" แต่มีผู้รู้บางท่านเรียกกลอนสุภาพในความหมายของกลอนแปดเท่านั้น

ส่วนสัมผัสในมีทั้งสัมผัสสระและสัมผัสอักษร เช่น

หอมคัดข้าวสาวหยุดพุทธชาติ พระนายพาดพัดเนือยระเรื้อยรีน

น้ำค้างเฝาะเหยาะกระเซ็นก็เย็นชื่น ยิ่งตักตื่นดงรังเสียงวังเวง

สัมผัสอักษร คัด-ข้าว, พระ-พาย-พาด-พัด, เหยาะ-เย็น, กระ-ก็, ตัก-ตื่น-ดง, วัง-เวง

สัมผัสสระ ข้าว-สาว, หยุด-พุทธ, เนือย-เรื้อย, เฝาะ-เหยาะ, เซ็น-เย็น, รัง-วัง

5. เสียงบังคับทำยวรรค กลอนสุภาพมีข้อบังคับที่แตกต่างจากกาพย์ยานี 11 คือ ต้องมีเสียงทำยวรรค ดังนี้

คำทำยวรรคที่ 1 (วรรคสลับ) ใช้ได้ทุกเสียงแต่ไม่นิยมใช้เสียง

สามัญเพราะทำให้ด้อยความไพเราะ

คำทำยวรรคที่ 2 (วรรครับ) ใช้ได้เฉพาะเสียงเอก โท จัตวา

คำทำยวรรคที่ 3 (วรรครอง) ใช้ได้เฉพาะเสียงตรี สามัญ

คำทำยวรรคที่ 4 (วรรคส่ง) ใช้ได้เฉพาะเสียงตรี สามัญ

ลักษณะบังคับเฉพาะของกลอน คือลักษณะบังคับพิเศษที่เพิ่มจากลักษณะบังคับทั่วไปของกลอน ได้แก่ จำนวนคำกลอน คำขึ้นต้น การขึ้นต้นบท และคำลงท้าย ซึ่งกำหนดบังคับกลอนแต่ละชนิดไว้

2. กลอนดอกสร้อย

กลอนดอกสร้อยกำหนดลักษณะเฉพาะไว้ดังนี้

1. บทหนึ่งประกอบด้วย 4 คำกลอน ถึง 8 คำกลอน โดยทั่วไปนิยมเพียง 4 คำกลอน แต่ละวรรคมีได้ตั้งแต่ 6 ถึง 8 คำ

2. วรรคหนึ่งขึ้นต้นบทใช้ 4 คำ โดยเอาคำ 2 คำมาเป็นคำ ตั้งแล้วซ้ำ คำหน้าโดยแทรกคำว่า "เออ" หรือ "เอ๋ย" ระหว่างกลาง เช่น น้ำเอ๋ย น้ำคำ บางทีตัด คำว่า "เออ" หรือ "เอ๋ย" ออกเสียงเหลือเพียง 2 คำ คือ "น้ำคำ" ดังนี้

3. คำสุดท้ายของบทจะใช้คำที่มีความหมายอย่างคำธรรมดาทั่วไป หรือใช้ คำว่า "เออ" ก็ได้ โดยทั่วไปนิยมลงท้ายด้วยคำ "เออ"

สัมผัสบังคับเป็นสัมผัสสระ กำหนดตามลักษณะของกลอนทั่วไป

0	เอ๋ย	0	0	0	0	0	0	0	0	0
0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	เอ๋ย

ตัวอย่าง

แมงเอ๋ยแมงมุม	เจ้าข่มหลังคาน่านิศวง
ฉลาดนักชกโยให้วงยง	แมลงหลงเข้ามาติดชีวิตวาย
เป็นบทเรียนชีวิตลองคิดเล่น	เทียบให้เห็นเล่ห์พาลชำนานูหลาย
ขุ่มวางแผนแยบยลกลอุบาย	ใครเคราะห์ร้ายหลงเชื่อเป็นเหยื่อเอ๋ย

(ฐปะปะนิย นาครทรรพ, 2520: 282)

4. กลอนบทละคร

กลอนบทละครที่แต่งขึ้นสำหรับแสดงละคร มีทั้งที่เป็นละครรำและละคร ร้อง ลักษณะบังคับของคำกลอนชนิดนี้ เป็นเช่นเดียวกับคำกลอนทั่วไป พรรคหนึ่งกำหนด 6-9 คำ เฉพาะละครรำนิยมใช้ 6 หรือ 7 คำ เพื่อให้เข้ากับจังหวะการร้องและการรำ ทำให้ฟังไพเราะและรำงาม นอกจากนี้กลอนบทละครยังกำหนดลักษณะเฉพาะของคำขึ้นต้นบท ไว้ดังนี้

มาจะกล่าวบทไป ใช้ขึ้นต้นบทเมื่อเริ่มเรื่องหรือจับตอนใหม่ หรือกล่าวถึงเรื่องที่แทรกเข้ามา

เมื่อนั้น ใช้ขึ้นต้นบทละครที่มีเป็นตัวละครสำคัญในเรื่อง เช่น ตัวเอก หรือตัวละครที่มีศักดิ์สูง

บัดนั้น ใช้ขึ้นต้นบทละครที่เป็นตัวประกอบ หรือผู้น้อยที่มีผู้ใหญ่อยู่เหนือ เมื่อนั้น ใช้ขึ้นต้นบทด้วยคำว่า มาจะกล่าวบทไป เมื่อนั้น หรือบัดนั้น แล้วไม่ต้องให้พยางค์ท้ายสัมผัสกับคำใดในวรรคหลัง เช่น

มาจะกล่าววาทไป	ถึงท้าวสามลเรื่องศรี
เสวยราชสมบัติสวัสดิ	ในบุรีสามลพระนคร
เมื่อนั้น	เจ้าเงาะแสนกลคนชยัน
พิศโฉมพระธิดาวิลาวัณย์	ผูกผาดผิวพรรณดั่งดวงเดือน

(สังข์ทอง 2509: 1)

บัดนั้น	วายุบุตรรุทธิไกรใจกล้า
ครั้นเห็นองค์อัศวกัลยา	ผูกคอใจนมาที่ตกใจ
ตัวสั้นเพียงสิ้นชีวิต	ร้อนจิตตั้งหนึ่งเพลิงไหม้
โลดโผนใจตรงลงไป	ด้วยกำลังว่องไวทันที

(รามเกียรติ์ 2507: 374)

อนึ่ง ตัวประกอบอาจขึ้นต้นบทด้วย "เมื่อนั้น" ได้ในบทบาทที่แสดงเป็นตัวเอก ในเหตุการณ์เฉพาะตอนหนึ่ง ๆ หรือเป็นใหญ่ตามลำดับ เช่น ตอนหนุมานพบนางวานริน

เมื่อนั้น	วายุบุตรรุทธิไกรใจหาญ
ยิ้มแล้วจึงตอบพมมาน	คำเจ้าว่าชานนี้คณนิก
อย่าเหนื่อยน้อยใจขอไต่ถาม	จงแจ้งข้อความให้ประจักษ์
ว่าเป็นข้าพระอิศวรรั้งรักษ์	ยังคิดแคลงน้กนุเเทวี
เป็นไหนไม่สทิตไกรลาส	จึงมาอยู่อังกาศคีรีศรี
ฤาเจ้าเอาศักดิ์พระศุลี	มาข่มผีให้เกรงพระอาญา

(รามเกียรติ์ 2507: 256)

กลอนบทละครอาจขึ้นต้นบทอย่างกลอนดอกสร้อย สำหรับตอนที่ เป็นบทพรรณนาชมธรรมชาติ ชมพาหนะทรงของกษัตริย์หรือเทพเจ้า ตอนพระรำพึงถึงนาง หรือ ตอนที่ เป็นบทเจรจาโต้ตอบกันระหว่างตัวละคร เป็นต้น

เมื่อขึ้นต้นบทอย่างกลอนดอกสร้อยแล้ว คำสุดท้ายของวรรคขึ้นต้นต้อง สัมผัสกับคำใดคำหนึ่งในสองจังหวะแรกของวรรคต่อไปด้วย ตัวอย่าง

เดินเอยเดินทาง	ตามหว่างนาเนนคิงขร
นฤกษาสองข้างทางที่จร	บ้างสะบัดใบอ่อนออกผกา
ลมหวานอวลกลิ่นดอกปะหนัน	คล้ายกันกับกลิ่นจินตะหรา
เห็นเล็บนางแบ่งบานตระการตา	เหมือนนบาโฉมงามทราวม้วย

(อิเหนา 2507: 374)

5. กลอนเสภา

กลอนเสภาแต่งขึ้นสำหรับขับโดยมีกรับชยับเป็นจังหวะ เรียกว่า "ขับเสภา" กลอนเสปามีลักษณะบังคับอย่างกลอนทั่วไป ทั้งในด้านจำนวนคำและสัมผัสเพียงแต่กำหนดลักษณะตามความนิยมไว้ว่า เมื่อจะเริ่มต้นข้อความตอนแรก หรือขึ้นความใหม่ให้ขึ้นต้นด้วยคำว่า ครานั้น ไว้ต้นวรรคกลอนวรรคแรกนั้น เช่น

ครานั้นขุนแผนแสนสนิท	เรื่องฤทธิ์ฤทธิไม่มีสอง
เข้าศึกนีกกล้วยขนหัวนอง	คล่องแคล่วแกลวกกล้วยชาติ
จำเดิมแต่ลาวทองน้องจากอก	ให้วิตกชุ่มช้องหมองศรี
ซ้ำใช้ไทลาวสาวสาวมี	ไม่ยินดีด้วยใครอาลัยนาง

(ขุนช้าง-ขุนแผน 2505: 286)

6. กลอนเพลงยาว

กลอนเพลงยาวมีลักษณะบังคับอย่างกลอนทั่วไป ทั้งในด้านจำนวนคำและสัมผัส และกำหนดลักษณะในเวลาแต่งไว้ 2 ประการ คือ

1. กลอนเพลงยาวขึ้นต้นเรื่องด้วยวรรคที่ 2 คือ วรรครับ
2. ลงท้ายบทด้วยคำว่า "เอย"

อนึ่ง กลอนเพลงยาวไม่กำหนดบทหนึ่งจะมีกี่คำกลอนก็ได้ ตัวอย่าง

	ปางนี้มาดหมายสมานสุมาลย์สมร
ดังหมายดวงหมายเดือนดารากร	ที่ลอยนีนอัมพรโพนมพราย
แม้ที่เห็นเดินได้ในเวหาส	ที่จะมาดก็ไม่เสียซึ่งแรงหมาย
มิได้ชมก็พอได้ดำเนินชาย	เมียงหมายรัศมีนิมานมอง
นี้สุดท้ายที่จะมาดสุมาลย์สมาน	สุดหาญที่จะเห็นเวหาสห้อง
สุดคิดที่จะเข้าเคียงประคอง	สุดสนองใจสนิทเสน่ห่กัน

(เพลงยาวเก่า 2507: 236)

7. กลอนนิราศ

กลอนนิราศมีลักษณะบังคับอย่างกลอนทั่วไป และกำหนดลักษณะเฉพาะ และวิธีการแต่งอย่างกลอนเพลงยาว คือ ขึ้นต้นบทด้วยวรรครับ คือวรรคที่ 2 และลงท้ายบท ด้วยคำว่าเอ๋ย

ตัวอย่าง

	ไอ้สังเวชวาสนานิจาเอ๋ย
จะมีคูมิได้อยู่ประคองเซย	ต้องละลายดวงใจไว้ไกลตา
ถึงทุกซัใครในโลกที่โคกเคร้า	ไม่เหมือนเราภูมรินถวิลหา
จะพลัดพรากจากกันไม่ทันลา	ใช้แต่ตาต่างถ้อยสุนทรวอน
ไอ้จำใจไกลนุชสุดสวาท	จึงนิราศเรื่องรักเป็นอักษร
ให้เห็นนอกตกยากเมื่อจากจร	ไปดงดอนแดนป่าพานาวัน

ฯลฯ

หรือพร้อมพริกผักกัณฑ์เพื่อนที่เขื่อนยืม ให้เปรมปรี่มประดิษฐ์ไม่ขัดขวาง
จะปราบปรามห้ามหวงพวงมะปราง ให้จิตจางจำจากกระดากใจ
นิราศเรื่องเมืองแกลงแต่งมาฝาก เหมือนชันหมากมีงมีตรนิสมัย
อย่าหมางหมองซ้องซัดตัดอาลัย ให้ชื่นใจเหมือนแต่หลังมีงเกิดเอ๋ยฯ
(นิราศเมืองแกลง 2527: 1-28)

8. กลอนนิทาน

กลอนนิทานมีลักษณะบังคับกำหนดไว้อย่างกลอนทั่วไป ทั้งในด้านจำนวน คำและสัมผัส ส่วนการแต่งกลอนนิทานไม่เคร่งครัดอย่างกลอนเพลงยาว หรือกลอนนิราศ กล่าวคือ การขึ้นต้นเรื่องจะเริ่มด้วยวรรคที่ 1 หรือวรรคที่ 2 ก็ได้ เช่น

แต่ปางหลังยังมีกรุงกษัตริย์	กรุงกษัตริย์สมญาว่าสิงขร
พระทรงศักดิ์อัครฐานันดร	ประชากรสุขุมิรัถย์
	แต่ปางหลังยังมีกรุงกษัตริย์
สมมิตวงศ์ทรงนามท้าวสุทัศน์	ผ่านสมบัติรัตนานามธานี

การจบของกลอนนิทานจะลงท้ายด้วยคำว่า เอ๋ย หรือคำอื่นก็ได้

ความคิดสร้างสรรค์

1. ความสำคัญความหมายและองค์ประกอบของความคิดสร้างสรรค์

ความคิดสร้างสรรค์เป็นความสามารถที่สำคัญอย่างหนึ่งของคนเรา และเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งที่จะทำให้มีความเจริญก้าวหน้า ทั้งส่วนตนและส่วนรวม ยิ่งมีความคิดสร้างสรรค์มากขึ้นเท่าใดก็ยิ่งพัฒนาความเจริญมากขึ้นเท่านั้น ดังที่ อารี รังสินันท์ (ม.ป.ป.: 1) ได้กล่าวไว้ว่า "ประเทศใดก็ตามที่สามารถแสวงหา พัฒนาและดึงเอาศักยภาพการแข่งขันสร้างสรรค์ของประชาชนต้อออกมาใช้ให้เกิดประโยชน์ได้มากเท่าใดก็ยิ่งมีโอกาสพัฒนา และเจริญก้าวหน้าได้มากเท่านั้น..."

หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมการฝึกหัดครู (2521: 10) ได้ให้ความเห็นว่า "ความคิดสร้างสรรค์ เป็นกระบวนการคิด การประดิษฐ์สิ่งแปลกใหม่รวมทั้งการคิดค้นวิธีแก้ไข ปัญหาต่าง ๆ ตลอดจนความสำเร็จในการค้นพบทฤษฎีต่าง ๆ อันก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงในทางสร้างสรรค์ที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม"

นอกจากนี้ ยูนา วีระไวทยะ (2527: 69) ได้กล่าวถึงความสำคัญของความคิดสร้างสรรค์ที่มีต่อชีวิตมนุษย์ว่า "... ความคิดและการกระทำที่ริเริ่มสร้างสรรค์ของมนุษย์ จะเป็นแนวทางนำไปสู่ความสำเร็จในการแสวงหาความรู้ความเข้าใจในสิ่งที่มนุษย์ไม่อาจรู้ได้ในเอกภพนี้"

จากความสำคัญของความคิดสร้างสรรค์ที่ได้กล่าวมาข้างต้น สามารถสรุปได้ว่าความคิดสร้างสรรค์เป็นสิ่งที่มืออยู่ในตัวคนทุกคน และเป็นคุณสมบัติที่พึงปรารถนา บุคคลที่มีความคิดสร้างสรรค์สูง ย่อมสามารถที่จะสร้างความเจริญให้แก่สังคมและประเทศชาติได้

ความคิดสร้างสรรค์เป็นเรื่องที่น่าสนใจ จึงมีผู้ศึกษาและให้ความหมายของความคิดสร้างสรรค์ไว้หลายประการดังนี้

ประจักษ์พร ธนทอง (2527: 9) กล่าวว่า "ความคิดสร้างสรรค์มีความหมายในด้านที่เกี่ยวกับบุคคลิกภาพ ผลิตผล และวิธีการ

สมเกียรติ รัชชัมณี (2528: 15) ได้สรุปความหมายของความคิดสร้างสรรค์ไว้ว่า "ความคิดสร้างสรรค์เป็นความคิดอันเกิดจากมวลประสบการณ์ต่าง ๆ ที่ผ่านมาแล้วปรับเปลี่ยนหรือพัฒนาให้เป็นความคิดใหม่ขึ้น โดยอาศัยแปลงมาจากความคิดเห็นหรือเป็นความคิดใหม่ทั้งหมดก็ได้"

ชาญชัย อินทรประวัตติ (2529: 249) ได้เขียนบทความเรื่องระเบียบวินัยกับความคิดสร้างสรรค์ ลงในหนังสือรวมบทความการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของเด็กซึ่ง ดร. อารี รั้งสินันท์ เป็นผู้รวบรวม กล่าวไว้ดังนี้ "ความคิดสร้างสรรค์ หมายถึงความคิดที่จะก่อให้เกิดพฤติกรรมอันนำผลงานที่ปรากฏออกมาให้เห็น เพื่อนำไปสู่ความสำเร็จ"

อารี รั้งสินันท์ (2529: 84) กล่าวว่า "ความคิดสร้างสรรค์ หมายถึงความคิด จินตนาการประยุกต์ ที่สามารถนำไปสู่สิ่งประดิษฐ์คิดค้นพบใหม่ ๆ ทางเทคโนโลยี เป็นความคิดที่คนอื่นคาดคิดไม่ถึงหรือมองข้าม เป็นความคิดหลากหลาย กว้างไกล เน้นทั้งปริมาณและคุณภาพ"

จอย พี กิลฟอร์ด (Joy P. Guilford, 1959: 389) ให้ความหมายว่า "เป็นความสามารถทั่ว ๆ ไปในการทำงานของสมอง เป็นความคิดได้หลายทิศทาง ซึ่งประกอบด้วยความยืดหยุ่นในความคิดความคล่องในการคิด และความคิดที่เป็นของตนเองโดยเฉพาะ"

วอลลาซ และโคแกน (Wallach and Kogan, 1965: 18-20) ให้ความหมายว่า

เป็นความสามารถคิดเชื่อมโยงสัมพันธ์ได้ คนที่มีความคิดสร้างสรรค์คือคนที่สามารถคิดอะไรได้อย่างสัมพันธ์กันเป็นลูกโซ่ คือ เมื่อระลึกถึงสิ่งหนึ่งได้ก็จะเป็นสะพานช่วยให้ระลึกถึงสิ่งอื่นที่มีความสัมพันธ์กันได้ต่อไปอีก เช่น เมื่อเห็นคำว่า ปากกา ก็นึกถึง กระดาษ ดินสอ ขวดหมึก โต้ะ แก้ว สมุดบันทึก ฯลฯ ยิ่งคิดได้มากเท่าไรยิ่งแสดงถึงศักยภาพด้านความคิดสร้างสรรค์มากเท่านั้น

จากความหมายต่าง ๆ ที่นักการศึกษาได้กล่าวไว้ สรุปความหมายของความคิดสร้างสรรค์ได้ว่า หมายถึงความสามารถของบุคคลในการที่จะคิดได้ในลักษณะหลายทิศทาง ความคิดนั้นมีความเชื่อมโยงสัมพันธ์กัน เป็นการคิดที่นำไปสู่การค้นพบสิ่งแปลกใหม่ มีลักษณะ

เฉพาะตน โดยมีสิ่งเร้าหรือประสบการณ์เดิมเป็นองค์ประกอบ นอกจากนั้นภาวะความขัดแย้งทางจิตยังทำให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ได้อีกด้วย

องค์ประกอบพื้นฐานที่สำคัญของกระบวนการความคิดสร้างสรรค์ นอกจากความสามารถในการคิดแล้ว ยังมีองค์ประกอบอื่นอีก ดังที่นักการศึกษาได้กล่าวไว้ดังนี้

จอย พี กิลฟอร์ด (Joy P. Guilford, 1959: 145) กล่าวว่า "การคิดอย่างแคล่วคล่องคิดอย่างยืดหยุ่น และคิดอย่างริเริ่ม ตลอดจนการคิดอย่างประณีตละเอียดลออ เป็นองค์ประกอบพื้นฐานของความคิดสร้างสรรค์"

พอล อี ทอเรนซ์ (Paul E. Torrance, 1965: 5) ได้รวบรวมแนวคิดเกี่ยวกับเรื่องความคิดสร้างสรรค์ของกิลฟอร์ด (Joy P. Guilford, 1967: 59) ว่า ผลของการคิดสร้างสรรค์นั้น ไม่จำเป็นว่าจะต้องเป็นขั้นสูงเสมอไป ไม่จำเป็นต้องค้นพบหรือประดิษฐ์ของใหม่ที่ซึ่งไม่เคยมีผู้ใดคิดมาก่อน แต่อาจจะเป็นขั้นใดขั้นหนึ่งดังต่อไปนี้

- ขั้นที่ 1 แสดงออกมาอย่างอิสระในด้านความคิดริเริ่มโดยไม่ต้องคำนึงถึงคุณภาพของผลงาน
- ขั้นที่ 2 งานที่เป็นผลผลิตที่ต้องอาศัยทักษะบางอย่าง
- ขั้นที่ 3 งานขั้นประดิษฐ์คิดค้นสิ่งใหม่ ๆ โดยไม่ซ้ำแบบใคร
- ขั้นที่ 4 ปรับปรุงงานขั้นที่ 3
- ขั้นที่ 5 ความสามารถในการคิดสิ่งที่เป็นนามธรรมขั้นสูงสุด คิดหลักการใหม่ ๆ

วิชัย วงษ์ใหญ่ (2523: 22) ได้กล่าวว่า "องค์ประกอบของความคิดสร้างสรรค์ คือ ความคิดแปลกใหม่ ว่องไวและหลากหลาย รวมทั้งความสามารถในการรวบรวมความคิดนั้นมาพัฒนาให้มีความหมายและมีความเป็นจริง"

อบล บุญชื่น (2525: 14) ได้เสนอไว้ว่า "ความคิดสร้างสรรค์เป็นกระบวนการคิดที่กว้างขวางอาจอยู่ในรูปแบบการผลิตสิ่งใหม่ ๆ ที่ไม่ซ้ำแบบใคร หรือ ความสามารถในการประดิษฐ์สิ่งต่าง ๆ ที่มีอยู่แล้วให้เป็นสิ่งใหม่ด้วยการใช้ความคิดอย่างอิสระ"

ปราโมทย์ ชันติลาภพันธ์ (2530: 24) กล่าวถึงองค์ประกอบของความคิดสร้างสรรค์มีดังนี้ "การคิดอย่างแคล่วคล่องทั้งทิศทางเดียวและหลายทิศทาง ตลอดจนรู้จักดัดแปลงนำไปใช้ในการแก้ปัญหาด้วยวิธีการใหม่ ๆ และความคิดสร้างสรรค์ยังเกี่ยวโยงไปถึงโครงสร้างของเขาวงกตปัญหาอีกด้วย"

จากข้อความที่กล่าวมาข้างต้นสรุปได้ว่า องค์ประกอบของความคิดสร้างสรรค์คือ ต้องมีความคิดกว้าง คิดได้ไกล หลายทิศทาง หลายแง่หลายมุม หลายรูปแบบ ซึ่งมีลักษณะความคิดเช่นนี้ จะนำไปสู่กระบวนการคิดประดิษฐ์สิ่งแปลกใหม่ รวมทั้งการคิดค้นพบวิธีการแก้ปัญหาได้สำเร็จอีกด้วย

2. การจัดการสอนเพื่อให้เกิดความคิดสร้างสรรค์

ประหยัด สายวิเชียร (2522: 31) ได้เก็บความจากบทความของ James A. Smith ซึ่งได้เสนอแนะว่า สภาพที่จะมีส่วนช่วยให้เกิดความคิดริเริ่มสร้างสรรค์นั้นควรมีสภาพดังนี้

1. สภาพที่ช่วยทางด้านอุปกรณ์ โดยครูสามารถที่จะแสวงหาความรู้ และเครื่องมือได้จากแหล่งวิชาในชุมชน หรือจากห้องสมุดของโรงเรียนและที่สำคัญคือ การสะสมของครูเอง

2. สภาพที่ช่วยทางการเรียนการสอน นั่นคือ ครูจะต้องมีความรู้ ความสามารถในเชิงวิชาการเป็นอย่างดี และมีความคิดที่จะแก้ไขปัญหิต่าง ๆ อย่างมีเหตุผล มีการตัดสินใจและความกระตือรือร้นในการเฝ้าหาความรู้ และที่สำคัญคือ คำถามที่ครูใช้จะต้องเป็นคำถามที่ยั่วยุให้นักเรียนคิดหาเหตุผลและได้รับการฝึกหัดบ่อย ๆ เช่น คำถามที่ถามด้วยคำว่า ทำไม (why) อย่างไร (How)

3. สภาพที่ส่งเสริมด้านอารมณ์และสังคม ครูจะต้องมีความมั่นใจใน ความรู้ และการกระทำว่าจะไปได้กับกลุ่มครู และในขณะเดียวกันต้องมีความมั่นใจในการคิดริเริ่มที่เกี่ยวกับกิจกรรมการเรียนการสอน ทั้งนี้จะต้องได้รับการสนับสนุนจากผู้บริหารด้วย

4. สภาพที่ส่งเสริม หรือพัฒนาในแง่ของตัวครูเอง ทั้งในด้านความรู้ และประสบการณ์ ซึ่งสภาพการนี้จะต้องอาศัยโรงเรียนเป็นส่วนสำคัญ อาจจะทำออกมาในรูปของการอบรม ฝึกปฏิบัติ หรือการแลกเปลี่ยนประสบการณ์กับครูต่างโรงเรียน โดยเฉพาะในแง่ของความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ควรจะได้รับการส่งเสริมอย่างเต็มที่

จากข้อความข้างต้นจะเห็นว่า ครูเป็นบุคคลสำคัญคนหนึ่งในการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ในตัวเด็ก ครูที่มีความเข้าใจในเรื่องความคิดสร้างสรรค์และทฤษฎีของความคิดสร้างสรรค์เป็นอย่างดีนั้น จะช่วยให้ขบวนการเรียนการสอนประสบผลสำเร็จตามความมุ่งหมายและช่วยให้พัฒนาการของเด็กทุก ๆ ด้านเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และอารี รังสินันท์ (2527: 93) ได้กล่าวถึงบทบาทของครูในการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ว่า "จัดกิจกรรมที่ย้ำและกระตุ้นความคิดสร้างสรรค์ ตลอดจนการคำนึงถึงบรรยากาศที่ส่งเสริมให้คนกล้าคิดกล้าแสดงออก ครู เป็นบุคคลที่จะทำให้กิจกรรมการเรียนนั้นพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ"

นอกจากนี้ ปอล อี ทอร์เรนซ์ (Paul E. Torrance, 1964: 47) ยังได้กำหนดหลักการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ ดังนี้

1. ยอมรับและเอาใจใส่ต่อคำถามแปลก ๆ ของเด็ก พ่อแม่หรือครู ไม่ต้องกลัวว่าการเดาของเด็กเกี่ยวกับปัญหาและวิธีแก้ปัญหานั้นจะถูกหรือผิด แต่จะต้องช่วยกระตุ้นให้เด็กได้วิเคราะห์และค้นหาเพื่อพิสูจน์การเดา โดยใช้พื้นฐานจากการสังเกตและประสบการณ์ของเด็กเอง
2. ยอมรับและเอาใจใส่ต่อความคิดแปลก ๆ ของเด็ก
3. แสดงให้เด็กเห็นว่าความคิดนั้นมีคุณค่า ทำให้มีการเสริมแรงภายในเกิดขึ้น
4. จัดเตรียมโอกาสเพื่อการฝึกหัดหรือการเรียนรู้โดยไม่ต้องประเมินผล เด็กอาจจะต้องการเวลาซึ่งสามารถเรียนได้โดยไม่ต้องคอยพะวงต่อการประเมินผล

หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมการฝึกหัดครู (2521: 52-53) กล่าวถึง ลักษณะของครูที่ช่วยให้เด็กเกิดความคิดสร้างสรรค์ มีดังนี้

1. มีความตระหนักรู้เสมอว่า ความคิดสร้างสรรค์นับเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับนักเรียนและเกิดขึ้นได้เสมอทุกโอกาส
2. ยอมรับฟังความคิดเห็นแปลก ๆ ใหม่ ๆ และที่แตกต่างจากคนอื่นจะต้องไม่ตำหนิติเตียน หรือกล่าวหาว่าเด็กคิดนอกกลุ่มนอกทาง
3. รู้คุณค่าของตัวเอง จะต้องไม่เป็นคนเห็นแก่ตัว ไม่ถือตัว พร้อมทั้งมีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับผู้อื่นอยู่เสมอ
4. รู้จักเสียสละในการทำงานเพื่อส่วนรวม
5. มีความกระปรี้กระเปร่า กระฉับกระเฉง มีความคล่องแคล่ว ว่องไวในการทำงาน
6. มีการปรับปรุงตนเองอยู่เสมอในด้านการสอน การสมาคมกับผู้อื่น พร้อมทั้งมีความสนใจต่อเหตุการณ์รอบตัวเอง
7. มีความอดทน อดกลั้น ไม่ท้อแท้ เมื่อประสบปัญหาที่ยุ่งยาก และสามารถแก้ปัญหาด้วยตนเองได้สำเร็จ
8. มีอิสระในการสร้างบรรยากาศที่อำนวยให้เด็กเกิดความคิดสร้างสรรค์ได้ทุกโอกาส
9. มีทัศนคติทางบวกแก่ตนเอง โดยแสวงหาและเรียนรู้ประสบการณ์ใหม่อยู่เสมอ และพยายามคิดค้นหาความสำเร็จแปลก ๆ ใหม่ ๆ
10. คำนึงถึงปัญหาที่จะตามมา พร้อมทั้งสามารถรวบรวมปัญหาที่เกิดขึ้นมาสร้างประโยชน์ให้เด็กรู้จักคิดในด้านสร้างสรรค์

นอกจากนี้ หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมการฝึกหัดครู (2521: 51) ยังได้เสนอแนะการจัดการเรียนการสอน เพื่อปลูกฝังและส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์แก่เด็ก ซึ่งควรปรับปรุงวิธีสอนและยึดหยุ่นเนื้อหาในลักษณะดังต่อไปนี้

1. เลิกบังคับให้เด็กทำตามคำสั่งของครูอยู่ตลอดเวลา เช่น การให้เด็กเขียนภาพตามแบบที่ครูเตรียมไว้
2. ส่งเสริมให้เด็กช่างสังเกต ช่างซักถาม และสนองตอบคำถามของเด็กด้วยความเต็มใจและกระตือรือร้น
3. ตั้งใจฟังคำถามแปลก ๆ ของเด็ก
4. นับถือความคิดแปลก ๆ ของเด็ก
5. แสดงให้เด็กเห็นว่าความคิดของเด็กมีคุณค่าและเป็นประโยชน์
6. ยกย่องนักเรียนที่มีการเรียนรู้ด้วยตนเอง
7. เปิดโอกาสให้เด็กเรียนรู้ ค้นคว้าอยู่เสมอ โดยไม่ใช้วิธีชูตัวอย่างคะแนน
8. กระตุ้นให้เด็กมีบุคลิกภาพสร้างสรรค์ด้วยการ
  - ก. ส่งเสริมความอยากรู้อยากเห็น
  - ข. เปิดโอกาสเพียงพอให้เด็กฝึกการรับรู้ทั้ง 5 คือ สัมผัส สูดกลิ่น สัมผัส ผนัง และนิจนิเคราะห์
  - ค. ส่งเสริมให้เด็กประสบความสำเร็จ และลงมือทำกิจกรรมด้วยตนเอง
  - ง. จัดความกลัว ความก้าวร้าวของเด็ก และสร้างความเชื่อมั่น ฝึกรับใจ และความมั่นคงปลอดภัยแก่เด็ก

กล่าวโดยสรุปลักษณะของครูที่มีความคิดสร้างสรรค์ คือ ชอบค้นคว้าหาความรู้ อยู่เสมอ รู้จักนำจิตวิทยาการศึกษามาใช้ในการเรียนการสอน มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ สนับสนุนส่งเสริมการแสดงออกอย่างอิสระเสรีเพื่อให้นักเรียนเกิดความมั่นใจในตนเอง และข้อสำคัญครูจะต้องปฏิบัติได้ด้วยจึงจะทำให้นักเรียนเกิดความศรัทธา และพร้อมที่จะเปลี่ยนพฤติกรรมไปในทางสร้างสรรค์ ดังคำกล่าวที่ว่า "เห็นตัวอย่างสำคัญยิ่งกว่าการนร่ำสอน"

3. ทฤษฎีโครงสร้างทางเซวาร์ปัญญาของกิลฟอร์ด

กิลฟอร์ด (Guilford) ได้เสนอทฤษฎีโครงสร้างของเซวาร์ปัญญา โดยอธิบายความสามารถทางสมองของมนุษย์เป็น 3 มิติ ดังนี้

มิติที่ 1 (Operation) หมายถึง กระบวนการปฏิบัติงาน หรือวิธีการคิดของสมอง ซึ่งแบ่งออกได้เป็น 5 แบบ คือ

1. การรู้จักและเข้าใจ (Cognition) ได้แก่ ความรู้ความเข้าใจในสิ่งที่พบเห็น เช่น เมื่อเห็นของเล่นรูปร่างกลม ๆ ทำด้วย ยาง ผิวเรียบ ก็บอกได้ว่า ลูกบอลหรือเห็นภาพ ก็ทราบได้ว่าเป็นภาพ มะม่วง

2. การจำ (Memory) เป็นความสามารถของบุคคลที่จะเก็บสะสมรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ ที่รู้จักไว้ได้ และความสามารถระลึกออกมาในรูปเดิมได้ตามต้องการ เช่น การกำหนดหมายเลขประจำตัวของ นาย ก เป็น 47859 แล้วให้ นาย ก จำไว้ เมื่อถาม นาย ก ถึงหมายเลขประจำตัวนั้น นาย ก ก็สามารถจะตอบได้ถูกต้อง

3. การคิดแบบอเนกนัย (Divergent Thinking) หมายถึง ความสามารถทางสมองของบุคคลที่สามารถให้ข้อมูลต่าง ๆ ได้โดยไม่จำกัดจำนวน ตามสิ่งเร้าที่กำหนดให้ เช่น ให้บอกคำที่มีพยัญชนะต้น ก มาให้มากที่สุด ก็บอกได้ว่า กิน การ กานต์ ก้อน แก่ กับ...

4. การคิดแบบเอกนัย (Convergent Thinking) หมายถึง ความสามารถทางสมองของบุคคลที่สามารถสรุปความที่ดีและถูกต้องที่สุดจากข้อมูลที่กำหนดให้

5. การประเมินค่า (Evaluation) หมายถึง ความสามารถทางสมองของบุคคลที่สามารถหาเกณฑ์ที่สมเหตุสมผลจากข้อมูลที่กำหนดให้ และสรุปได้ว่าข้อมูลใดมีลักษณะสอดคล้องกับเกณฑ์นั้น เช่น บอกว่า อักษรชุด ก ก ก ข ก ก ข ข มีลักษณะการจัดเรียงเหมือนกับ ค ค ค ง ง ก ง ง หรือไม่ ก็ตอบว่า ไม่เหมือน

มิติที่ 2 (Contents) หมายถึง เนื้อหาหรือสิ่งเร้าที่จะนำมาเป็นสื่อในการคิดแบ่งออกเป็น 4 แบบ คือ

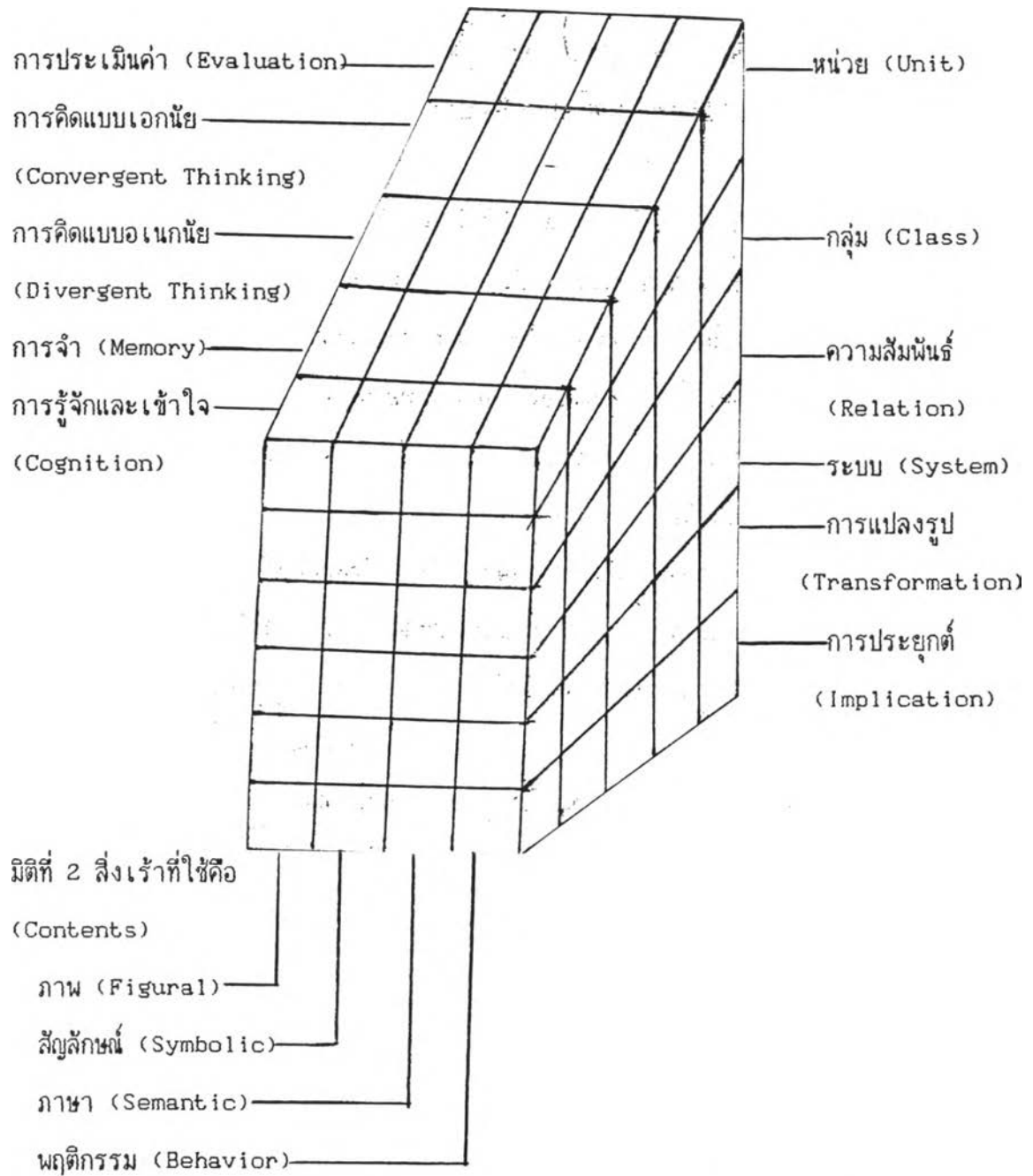
1. ภาพ (Figural) หมายถึง ข้อมูลที่เป็นรูปธรรม สามารถที่จะรับรู้และระลึกออกมาได้ เช่น ภาพขนาดต่าง ๆ ฯลฯ

2. สัญลักษณ์ (Symbolic) หมายถึง ข้อมูลที่อยู่ในรูปเครื่องหมายต่าง ๆ เช่น ตัวเลข ตัวอักษร ตัวโน้ตทางดนตรี ฯลฯ

3. ภาษา (Semantic) หมายถึง ข้อมูลที่อยู่ในรูปของถ้อยคำที่มีความหมายต่าง ๆ กัน
  4. พฤติกรรม (Behavioral) หมายถึง ข้อมูลที่อยู่ในรูปกิริยาอาการของมนุษย์
- มิติที่ 3 (Products) หมายถึง ผลการคิด แบ่งออกเป็น 6 แบบด้วยกัน คือ
1. หน่วย (Units) หมายถึง สิ่งใดสิ่งหนึ่ง ซึ่งมีคุณสมบัติเฉพาะของตนและแตกต่างไปจากสิ่งอื่น ๆ เช่น นก ม้า ช้าง เป็นต้น
  2. กลุ่ม (Classes) หมายถึง กลุ่มของสิ่งของที่มีคุณลักษณะร่วมกัน เช่น จำพวกของมีคม จำพวกผลไม้
  3. ความสัมพันธ์ (Relations) หมายถึง ผลของการเชื่อมโยงความคิดตั้งแต่ 2 พวกเข้าด้วยกัน โดยอาศัยลักษณะบางอย่างเป็นเกณฑ์ ความสัมพันธ์นี้อาจจะอยู่ในรูปของหน่วยกับหน่วย กลุ่มกับกลุ่ม หรือระบบกับระบบก็ได้ เช่น พระกับวัด คนกับบ้าน นกกับรัง เป็นความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งที่มีชีวิตกับที่อยู่อาศัย
  4. ระบบ (Systems) หมายถึง การเชื่อมโยงความสัมพันธ์ของผลการคิดหลาย ๆ คู่เข้าด้วยกันอย่างมีระเบียบแบบแผนอย่างใดอย่างหนึ่ง เช่น 1 3 5 7 9 เป็นระบบเลขคี่
  5. การแปลงรูป (Transformptions) หมายถึง การเปลี่ยนแปลงปรับปรุงการให้คำนิยามใหม่ การตีความการขยายความ การเปลี่ยนแปลงข้อมูลเสียใหม่ ให้มีรูปร่างต่างไปจากเดิม เช่น กลม เป็น กมล เป็นต้น
  6. การประยุกต์ (Implications) หมายถึง การคิดที่มีผล สามารถนำเอาไปใช้ประโยชน์ในการแก้ปัญหาได้หรือปฏิบัติได้

มิติที่ 1 วิธีการคิด (Operations)

มิติที่ 3 ผลการคิด (Product)

(พเยาว์ ทักษิณ 2523: 12)

ภาพประกอบ 1 แผนภูมิโครงสร้างทางสติปัญญาของกิลฟอร์ด

จากแผนภูมิโครงสร้างทางสติปัญญาของกิลฟอร์ด ประกอบด้วย 120 ห้อง หรือ 120 Cells แต่ละห้องจะเป็นตัวแทนของสมรรถภาพทางสมองหนึ่งสมรรถภาพ ความคิดสร้างสรรค์เป็นสมรรถภาพสมองประเภทหนึ่งของมนุษย์ ซึ่ง กิลฟอร์ด อธิบายว่า พฤติกรรม ความคิดสร้างสรรค์จัดอยู่ในมิติด้านการปฏิบัติงาน (Operations) ซึ่งเป็นมิติหนึ่งของโครงสร้างทางสติปัญญา (The Structure of Intellect)

ความคิดสร้างสรรค์เป็นความสามารถของบุคคลที่จะคิดแตกแยกออกไปหลายทิศทาง หลายแง่หลายมุม หรือเรียกว่า การคิดแบบอเนกนัย (Divergent Thinking) หมายถึง ความสามารถในการแก้ปัญหาหาแนวปะการ เป็นการคิดที่ก่อให้เกิดสิ่งแปลกใหม่ นำมาประยุกต์ใช้กับสถานการณ์ต่าง ๆ ได้ ความสามารถนี้ประกอบด้วยลักษณะสำคัญ 3 ประการ คือ

1. ความคล่องในการคิด (Fluency) หมายถึง ความสามารถของสมองในการคิดแก้ปัญหาได้อย่างรวดเร็ว คล่องแคล่ว และมีการตอบสนองในปริมาณที่มากกว่าในเวลาจำกัด
2. ความคิดยืดหยุ่น (Flexibility) หมายถึง ความสามารถของสมองในการคิดคำตอบหรือแก้ปัญหาได้หลาย ๆ แนวทาง
3. ความคิดริเริ่ม (Originality) หมายถึง ความสามารถของสมองในด้านการคิดสิ่งที่แปลกใหม่ และเป็นการตอบสนองที่ไม่ซ้ำกับของผู้อื่น

จากหลักความคิดสร้างสรรค์ของกิลฟอร์ดที่มุ่งไปที่ความสามารถของบุคคลที่จะคิดได้รวดเร็วกว้างขวาง และมีความคิดริเริ่ม ถ้ามีสิ่งเร้ากระตุ้นให้เกิดความคิดนั้น ตามทฤษฎีโครงสร้างทางสติปัญญาของกิลฟอร์ด สิ่งเร้าที่จะมากระตุ้นให้เกิดความคิดนั้นมีอยู่ด้วยกัน 4 ชนิด คือ

1. รูปภาพ (Figural)
2. สัญลักษณ์ (Symbolic)
3. ภาษา (Semantic)
4. พฤติกรรม (Behavioral)

การเขียนเชิงสร้างสรรค์

1. ความหมายและลักษณะของการเขียนเชิงสร้างสรรค์

การสอนเขียนเชิงสร้างสรรค์เป็นสิ่งที่นักการศึกษาหลายคนสนใจ และได้พยายามศึกษาค้นคว้าเพื่อพัฒนาการสอนการเขียนเชิงสร้างสรรค์ และได้ให้ความหมายของการเขียนเชิงสร้างสรรค์ไว้ต่าง ๆ กัน ซึ่งพอจะนำมากล่าวได้ดังนี้

ฐะปะนีย์ นาครทรรพ (2518: 2) ได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับความหมายของการเขียนเชิงสร้างสรรค์ไว้ว่า "การเขียนเชิงสร้างสรรค์จะต้องสามารถใช้จินตนาการหรือความคำนึงของตนเขียนสารออกมาด้วยถ้อยคำที่สละสลวย ประทับใจผู้อ่าน ผู้ฟัง และให้ความรู้สึกเพลิดเพลินเจริญใจ"

เจือ สตะเวทิน (2522: 3) ให้ความหมายของการเขียนเชิงสร้างสรรค์ว่า "เป็นการเขียนที่ส่งเสริมความเจริญงอกงามทางสติปัญญาของนักเรียนซึ่งถือกันว่าเป็นการเปิดเผยความฉลาดของนักเรียนเป็นรายบุคคลอีกด้วย"

สุจิต เพียรชอบ และสายใจ อินทร์มรรย (2523: 160) ให้ความหมายของการเขียนเชิงสร้างสรรค์ไว้ว่า

การเขียนเรียบเรียงความรู้ ความคิด ประสบการณ์ต่าง ๆ ตลอดจนความรู้สึกนึกคิดจินตนาการออกเป็นลายลักษณ์อักษร จะเป็นข้อความสั้น ๆ ทำนองคำขวัญ ร้อยแก้วนั้น ๆ หรือบทกวีนิพนธ์ก็ได้ ข้อเขียนเหล่านี้จะมีเอกภาพ มีความเป็นตัวของมันเองทั้งในด้านความคิด และการใช้ภาษาเรียงเรียง

ชนะ เวชกุล (2524: 1) ได้สรุปความหมายของการเขียนเชิงสร้างสรรค์ไว้ว่า "การเขียนเชิงสร้างสรรค์เป็นการถ่ายทอดความรู้สึกนึกคิดออกมาอย่างชัดเจนจนผู้อ่านสามารถเข้าใจได้ถูกต้องและเกิดความรู้สึกยกย่อง"

บุญยงค์ เกศเทศ (2525: บทนำ) ได้ให้ความเห็นว่า "การเขียนเชิงสร้างสรรค์ เป็นการเขียนที่ผู้เขียนจะต้องประมวลความรู้สึกนึกคิดและประสบการณ์ทั้งหมดเพื่อสร้างงานที่เป็นจินตนาการออกมาซึ่งเป็นงานที่ไม่มีรูปแบบ ขอบเขต หรือข้อจำกัดที่แน่นอน"

กรรพีการ พวงเกษม (2533: 33) กล่าวถึง การเขียนเชิงสร้างสรรค์ "เป็นการเขียนที่ผู้เขียนจะต้องใช้จินตนาการหรือความคิดคำนึงของตนเขียนออกมาด้วยถ้อยคำที่สละสลวย ประทับใจผู้อ่าน ผู้ฟังและให้ความรู้สึกในทางเพลิดเพลินใจและระดับสติปัญญาไปในตัว"

กรีน เพทตี (Greene Petty, 1965: 393) กล่าวว่า "การเขียนแบบใด ๆ ก็ตามถือว่ามีคุณลักษณะสร้างสรรค์ทั้งนั้น แต่สิ่งซึ่งถือว่ามีลักษณะสร้างสรรค์มากในการเขียน คือ การเขียนคำประพันธ์หรือเรื่องสั้น"

เจ เอ็น ฮุก (J.N. Hook, 1963: 1-3) ได้กล่าวว่า การเขียนเชิงสร้างสรรค์ คือ

1. ความคิดริเริ่มที่ได้จากการมองสิ่งที่เคยพบเห็นมาแล้วในแนวแปลกใหม่กว่าเดิมหรือการจัดสิ่งทีรู้อยู่แล้วในรูปแบบใหม่
2. งานเขียนทุกชนิดที่แสดงความคิดริเริ่ม จะถือว่าเป็นงานเขียนเชิงสร้างสรรค์แต่คุณค่าเชิงสร้างสรรค์ของงานเขียนแต่ละชิ้นอาจแตกต่างกัน

จากแนวความคิดดังกล่าวพอสรุปได้ว่า การเขียนเชิงสร้างสรรค์ หมายถึง การเขียนที่ต้องใช้ความสามารถในการถ่ายทอดความรู้สึกนึกคิด จินตนาการหรือจากประสบการณ์ของผู้เขียน เพื่อสร้างงานเขียนขึ้นมาในรูปแบบของตน มีการใช้ภาษาที่ดี ถูกต้อง สละสลวย และมีคุณค่าในทางสร้างสรรค์

พงษ์จันทร์ คล้ายสุบรรณ (2522: 10) ได้สรุปลักษณะของการเขียนเชิงสร้างสรรค์ไว้ 3 ประการ คือ

1. มีจินตนาการ ผู้เขียนต้องใช้จินตนาการหรือความคิดคำนึงเขียนให้ผู้อ่านเกิดจินตนาการคล้ายตามผู้เขียน
2. สำนวนภาษาดี ผู้เขียนต้องเลือกเน้นถ้อยคำ นำมาเรียบเรียงให้ไพเราะ สละสลวยและมีความหมายตามที่ผู้เขียนต้องการ

3. มีคุณค่าทางด้านจิตใจและสติปัญญา ผู้อ่านอ่านแล้วมีความคิดความรู้สึก
ที่จะจรโลงความดีงาม และมองโลกในแง่ดี

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2523: 7) ได้กล่าวถึงลักษณะสำคัญ
ของการเขียนเชิงสร้างสรรค์ไว้ 4 ประการ คือ

1. ให้ความคิดแปลกใหม่ หมายถึง ความคิดที่ไม่ซ้ำแบบหรือไม่ได้ลอกเลียน
ผู้อื่นมา เป็นความคิดที่ผู้เขียนคิดขึ้นเอง หรือดัดแปลงมาอย่างแยกคางด้วยภูมิปัญญา
ของตน
2. ใช้ภาษาคมคายกะทัดรัด ทั้งนี้ต้องเป็นการใช้ภาษาที่ไม่ผิดแปลกไปจาก
ระเบียบของภาษา ซึ่งเป็นที่ยอมรับกัน
3. สามารถเร้าความรู้สึกของผู้รับสาร อาจเป็นความขบขัน ความเศร้า
ความปิติยินดี ความนิทวง ความสงบ ความซาบซึ้ง ความอาลัย ความมั่นใจ
อย่างใดอย่างหนึ่ง หรือหลายอย่างรวมกันก็ได้
4. เป็นประโยชน์ไม่ทางตรงก็ทางอ้อม ให้ข้อคิดที่เป็นคติในการดำรงชีวิต
ชี้ให้เห็นคุณโทษแนะนำให้คนรู้จักสังเกตพิจารณาสิ่งต่าง ๆ โดยแยกคาง ก่อให้เกิด
จินตนาการในทางที่ดีงามหรือให้ความเพลิดเพลินแก่จิตใจในลักษณะของบันเทิงนาการ
เป็นต้น

ชนะ เวชกุล (2524: 3) ได้กล่าวถึงลักษณะของการเขียนเชิงสร้างสรรค์
ไว้ดังนี้

1. มีจินตนาการหรือความคิดคำนึง คือ ผู้เขียนจะต้องสร้างจินตนาการ
โดยการคัดเลือกความคิดต่าง ๆ เหล่านั้น ให้เป็นภาพในใจของผู้อ่านให้ได้
ซึ่งจะช่วยให้ผู้อ่านได้รสและความรู้สึกคล้อยตามเป็นอันหนึ่งอันเดียวกับผู้เขียน
2. สำนวนภาษาดี คือ ต้องเลือกเฟ้นนลิกเพลงถ้อยคำและประโยคให้
สละสลวย น่าอ่านน่าฟังมีท่วงทำนองในการเขียนดี ไม่กระทบกระเทือนเสียดลี

3. ให้คุณค่าทางจิตใจและสติปัญญา คือ นอกจากจะให้ความเพลิดเพลินแล้ว ควรให้ผู้อ่านเกิดคุณธรรมขึ้นในตน มีความรู้สึกนึกคิดเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดี ก่อให้เกิดความเรียงปัญญา และเป็นประโยชน์ต่อสังคมส่วนรวม

ดังนั้นจะเห็นว่าลักษณะของการเขียนเชิงสร้างสรรค์ จะต้องเป็นงานเขียนที่ถ่ายทอดความรู้สึกนึกคิด จินตนาการที่แปลกใหม่และน่าสนใจของผู้เขียนด้วยการใช้ถ้อยคำสำนวนภาษาที่ถูกต้อง เหมาะสม ไพเราะ สละสลวย ทำให้ผู้อ่านเกิดความรู้สึกนึกคิดและจินตนาการคล้อยตาม นอกจากนี้จะต้องให้คุณค่าทั้งทางด้านอารมณ์ สังคม สติปัญญาและช่วยดำรงรักษาวัฒนธรรมที่ดีงามไว้ด้วย

2. หลักเกณฑ์การสอนเขียนเชิงสร้างสรรค์

ในการเขียนเชิงสร้างสรรค์นั้น นักเรียนต้องอาศัยประสบการณ์ การเรียบเรียงลำดับ ความคิด ความรู้สึก และการถ่ายทอดความคิดเห็นออกมาเป็นเรื่องราว เป็นลายลักษณ์อักษรให้ผู้อื่นได้เข้าใจ ดังนั้นในการสอนเขียนอย่างสร้างสรรค์ ครูจึงควรคำนึงถึงหลักการสอนเป็นสำคัญ ดังที่ นิตยา ฤทธิโยธี (2518: 61) ได้กล่าวว่า "การวางโครงการเพื่อการสอนเขียนอย่างสร้างสรรค์ต้องกระทำโดยรอบคอบ เพราะมีความสำคัญมาก นักเรียนต้องได้รับการช่วยเหลือแนะนำ ให้รู้จักการวางระเบียบความคิดให้เป็นไปตามลำดับ

เจมส์ เอ สมิธ (James A. Smith, 1972: 9-14) ได้ให้หลักเกณฑ์เกี่ยวกับการสอนเขียนเชิงสร้างสรรค์ ซึ่งสามารถนำมาเป็นแนวทางในการสอนการเขียนเชิงสร้างสรรค์ พอสรุปได้ดังนี้

1. การสอนเขียนเชิงสร้างสรรค์เน้นที่ความแปลกใหม่ หรือการแสดงออกที่มีลักษณะเฉพาะตัว

2. การสอนเป็นไปในลักษณะที่เน้นความคิดแบบอเนกนัย หรือการหลากหลายทางความคิด ซึ่งคำตอบที่ถูกต้องนั้นสามารถมีได้หลายแนว ไม่จำเป็นต้องมีคำตอบที่ถูกต้องเพียงอย่างเดียว

3. การสอนแบบนี้ต้องการแรงจูงใจ เพื่อกระตุ้นให้เกิดความคิด ฉะนั้นครูจะต้องจัดบรรยากาศในการเรียนการสอนเพื่อกระตุ้น หรือยั่วๆ และให้เกิดความรู้สึกเป็นอิสระในการใช้ความคิด
4. การใช้คำถามกระตุ้นให้คิดหาคำตอบหลาย ๆ แนวเป็นวิธีหนึ่งที่ยั่วๆ ให้เด็กคิด และครูต้องยอมรับความคิดดังกล่าวเหล่านั้นโดยไม่มีการทำหนิ
5. การสอนเชิงสร้างสรรค์เป็นการสอนเพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนใช้ความคิดและแสดงความคิดออกมา ครูควรเน้นและชมเชยในเรื่องของความแตกต่าง ลักษณะเฉพาะตัว ความเป็นตัวของตัวเอง และความคิดริเริ่มสร้างสรรค์
6. ครูไม่ควรกำหนดแนวทางของคำตอบไว้ตายตัว เพราะไม้อาจทำนายได้ว่าผลงานของนักเรียนจะออกมาในรูปแบบใด
7. กระบวนการในการทำงานกับผลงานมีความสำคัญเท่าเทียมกัน
8. ควรจัดห้องเรียนให้สะดวกสบาย มีอุปกรณ์ที่จำเป็นสำหรับการฝึกไว้อย่างพร้อมมูล
9. การส่งเสริมให้เด็กได้อ่านเรื่องสร้างสรรค์ และฝึกการเขียนเชิงสร้างสรรค์ในหลาย ๆ รูปแบบ จะช่วยให้เด็กพบแนวทางในการเขียนเชิงสร้างสรรค์ขึ้น
10. การจัดบรรยากาศในการเรียนการสอนควรเป็นไปแบบประชาธิปไตย

ประเทิน มหาจันทร์ (2519: 163) ได้กล่าวถึงหลักการสอนเขียนเชิงสร้างสรรค์ไว้ดังนี้ คือ

1. บรรยากาศและสภาพการณ์ ครูผู้สอนจะต้องสร้างบรรยากาศให้เหมาะสมกับการที่นักเรียนจะแสดงออก กล่าวคือ นักเรียนต้องรู้สึกสบายใจ อบอุ่นใจ เป็นตัวของตัวเอง สิ่งแวดล้อมในการแสดงออกไม่ควรจำกัดตายตัว เช่น เรื่องเวลา อุปกรณ์ กิจกรรม ฯลฯ เพราะสิ่งเหล่านี้จะช่วยให้นักเรียนเกิดความคิดที่อิสระได้
2. ประสบการณ์ เด็กจำเป็นต้องมีความรู้ความเข้าใจจากประสบการณ์โดยตรงที่ตนได้รับ เช่น จากการเดินทาง การทดลอง ฯลฯ นักเรียนต้องการ

ประสบการณ์ที่แท้จริงและสม่ำเสมอ ฉะนั้นในการเรียนการสอนควรสร้างความสนใจให้กับ นักเรียน และจัดหาอุปกรณ์ช่วยอย่างพร้อมเพรียง เมื่อนักเรียนมีประสบการณ์มากขึ้น ก็จะนึกออกเขียนเรื่องต่าง ๆ ที่ได้ยินได้ฟังมา

3. ครูผู้สอน ความสนใจและความเอาใจใส่ของครูเป็นปัจจัยสำคัญที่จะช่วยให้ นักเรียนประสบผลสำเร็จในการเขียนอย่างสร้างสรรค์ ครูควรปลูกฝังความเป็นคนช่างสังเกต ความมหัศจรรย์ และความสำคัญต่าง ๆ ในชีวิตประจำวันลงในตัวเองให้มากที่สุด จะได้เป็นผู้ที่มองเห็นอะไรได้แจ่มแจ้ง มีชีวิตจิตใจ ควรปลูกฝังความกระตือรือร้น ความผลิตเฟล็นในการแสวงหาความรู้ใหม่ ๆ แปลก ๆ ให้กับนักเรียน

สมบัติ มหาเรศ (2519: 398-399) ก็ได้กล่าวถึงหลักการสอนเขียนเชิงสร้างสรรค์ ไว้ดังนี้คือ

1. การให้นักเรียนได้แสดงแนวความคิดใหม่ ๆ และมีความหมายถือเป็นการกระทำที่สร้างสรรค์
2. การเขียนสร้างสรรค์ควรหลายแบบ ตามความต้องการของนักเรียน ครูควรยอมรับการเขียนในระยะแรก ๆ แม้จะเป็นการเขียนเพียงประโยคเดียวหรือความคิดเดียวก็ตาม
3. สร้างบรรยากาศให้อบอุ่น สนับสนุนให้นักเรียนได้อย่างอิสระ การเขียนตามที่นักเรียนสนใจย่อมถือเป็นเรื่องสำคัญ
4. กระตุ้นให้นักเรียนนำประสบการณ์เดิมมาเขียน

จากแนวความคิดดังกล่าวข้างต้น พอจะสรุปได้ว่า หลักในการสอนเขียนอย่างสร้างสรรค์นั้น ครูจะต้องมีความเข้าใจและเอาใจใส่นักเรียน พยายามสนับสนุนโดยการจัดสร้างบรรยากาศให้ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ และยอมรับผลงานความคิดแปลกใหม่ของนักเรียน เพราะนักเรียนแต่ละคนต่างมีประสบการณ์ที่ได้รับแตกต่างกันออกไป ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะช่วยเสริมให้นักเรียนสามารถวางแนวทางในการเขียนงานสร้างสรรค์ของตนเองได้เป็นอย่างดี

3. ประโยชน์ของการสอนเขียนเชิงสร้างสรรค์

ประชุมพร สุวรรณตรา (2523: 9) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของการสอนเขียนเชิงสร้างสรรค์ พอสรุปได้ดังนี้

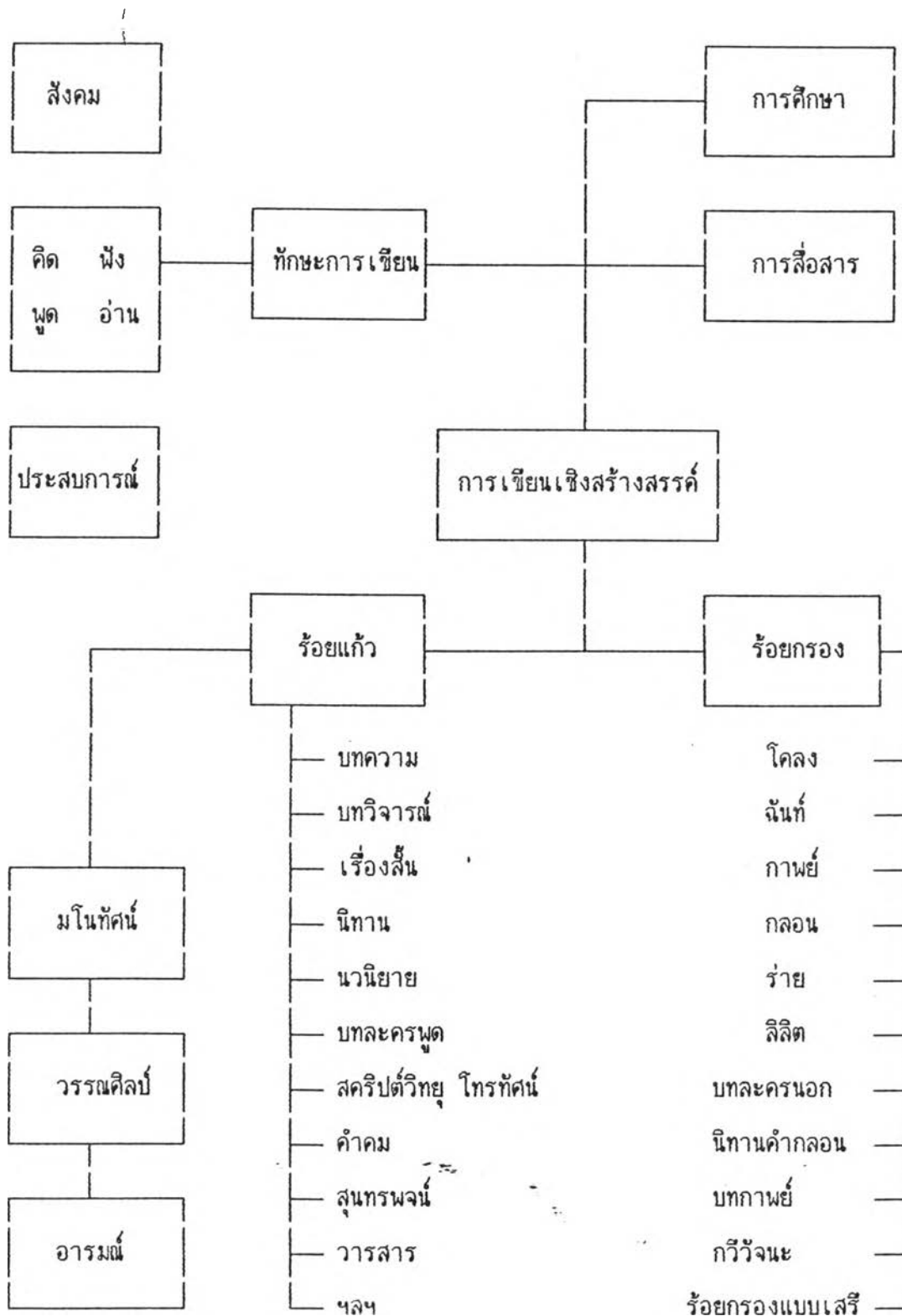
1. เป็นการฝึกทักษะและพัฒนาการใช้ภาษาในการถ่ายทอดความรู้สึกนึกคิดที่มีต่อสิ่งแวดล้อม ทำให้ครูรู้จักและเข้าใจเด็กแต่ละคนมากขึ้น นอกจากนั้นยังฝึกให้ใช้คำสั่งเกษตรธรรมชาติ อารมณ์ สิ่งแวดล้อมและความรู้สึกที่มีต่อสิ่งต่าง ๆ สิ่งเหล่านี้ก่อให้เกิดปัญหาความรู้สึกรับผิดชอบ ความเห็นอกเห็นใจ และความรักเพื่อนมนุษย์ สัตว์และธรรมชาติ
2. ช่วยให้ผู้รู้จักวงกว้างมากขึ้นจึงสามารถเลือกใช้ถ้อยคำ สำนวน วลี ที่ก่อให้เกิดความสนุกสนาน ความเพลิดเพลินในการเขียน ทำให้เด็กรักการเขียน
3. รู้จักใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ และยังเป็นการพัฒนาบุคลิกภาพของผู้เขียนให้ยอมรับนับถือตนเอง และรู้จักยอมรับผู้อื่น
4. ช่วยให้มีความรู้ ความซาบซึ้งในวรรณคดีที่มีคุณค่าต่าง ๆ ซึ่งจะประกอบประสบการณ์ที่นำไปใช้ในโอกาสต่อไป
5. เป็นงานที่สนุกสนาน ทำท่ายสำหรับครูเพราะมีการวางแผนหากลวิธีในการสอน ซึ่งเป็นการใช้ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ของผู้สอน เป็นงานที่สร้างความสุขและก่อให้เกิดความภาคภูมิใจในการสอน

ดังนั้นจะเห็นว่าการสอนเขียนเชิงสร้างสรรค์มีประโยชน์ทั้งแก่ตัวนักเรียนเองและตัวครูผู้สอนเป็นอย่างยิ่ง ควรที่จะได้รับการส่งเสริมและหาวิธีการต่าง ๆ ที่แปลกใหม่ที่น่าสนใจมากระตุ้นให้นักเรียนสามารถเขียนเชิงสร้างสรรค์ของตนเองได้ เพราะเป็นกิจกรรมที่สำคัญกิจกรรมหนึ่งในการเรียนการสอนทักษะทางภาษา

งานสอนการเขียนเชิงสร้างสรรค์มีขอบเขตกว้างขวางมากของไทยเราแบ่งประเภทของงานเขียนเชิงสร้างสรรค์ตามลักษณะของการเรียบเรียงถ้อยคำ ดังที่ ฐะปะนีย์ นาครทรรพ (2525) ได้เสนอแบบจำลองของแนวคิดในการสอนการเขียนเชิงสร้างสรรค์ไว้ดังนี้

แผนภูมิ "แนวคิดในการสอนการเขียนเชิงสร้างสรรค์"

การเขียนร้อยกรองเชิงสร้างสรรค์

1. ความหมายและหลักการสอนเขียนร้อยกรองเชิงสร้างสรรค์

จากความหมายของร้อยกรองและแนวคิดเกี่ยวกับการเขียนเชิงสร้างสรรค์
นอสรูปได้ว่า

การเขียนร้อยกรองเชิงสร้างสรรค์ หมายถึง การเขียนที่เกิดจากความสามารถในการถ่ายทอดความคิด ความรู้สึก หรือประสบการณ์ ในลักษณะที่แปลกใหม่มีคุณค่าต่อตนเอง และต่อสังคม โดยเขียนเป็นบทประพันธ์ที่มีแบบแผนบังคับ สัมผัส จำนวนคำ มีความพิถีพิถันในการเลือกสรรถ้อยคำที่งดงามไพเราะและประทับใจ

การเขียนร้อยกรองเป็นส่วนหนึ่งของการฝึกทักษะการเขียนในกลุ่มลักษณะภาษาไทยผู้เรียนจะเขียนร้อยกรองได้ดีมากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับองค์ประกอบหลายประการ เช่น ความคิดสร้างสรรค์ ความสามารถในการใช้ภาษา ในการสอนเขียนบทร้อยกรองนั้นถ้าจะให้การเรียนการสอนสัมฤทธิ์ผลตามจุดประสงค์ที่ตั้งไว้ ครูควรมีหลักการสอนพอสมควรมิใช่สอนไปตามบุญตามกรรมหรือสอนไปตามหน้าที่ครู ควรมีใจรักและมีทัศนคติที่ดีต่อการสอน เห็นว่าบทร้อยกรองมีค่ามีความสำคัญเมื่อสอนแล้วนักเรียนก็จะเกิดการเรียนรู้ เกิดความสนุกสนานและพยายามหาทางฝึกฝนจนสามารถแต่งเองได้ ในการสอนเขียนร้อยกรองนั้นได้มีผู้ให้ความเห็นไว้ดังนี้

บุญนำ บุญเสริฐ (2506: 105-225) ได้แสดงความคิดเห็นว่า

การเขียนคำประพันธ์ในชั้นมัธยมศึกษา ควรเป็นคำประพันธ์เปิดง่าย ๆ เช่น คำขวัญ หรือคติพจน์ ครูจะต้องเน้นให้เด็กรู้จักลักษณะคำประพันธ์ที่ตนจะต้องเขียน และเด็กจะต้องคิดหาคำที่เหมาะสมกับเรื่อง ครูต้องหาคำประพันธ์ที่ไพเราะ และน่าสนใจมาให้เด็กเรียนดูในชั้น และควรฝึกให้เด็กใช้จินตนาการของตัวเองให้มาก ครูต้องคอยแนะนำตรวจแก้วิจารณ์งานร่วมกับเด็ก รับฟังความคิดเห็นของเด็กด้วยความเต็มใจ”

ระบุปะนี๋ นาคทรพน (2519: 10) ได้กล่าวถึงการสอนเขียนร้อยกรองไว้ว่า

การเขียนร้อยกรองนี้อาจเริ่มต้นด้วยวิธีง่าย ๆ เช่น หาบทร้อยกรองที่ไพเราะ มาอ่านให้นักเรียนฟัง และแนะนำให้นักเรียนสังเกตว่ากวีสามารถเลือกพยางค์คำมาใช้ได้อย่างประณีตเพียงไร ในขั้นแรกการฝึกให้แต่งอาจจะยากอยู่บ้าง แต่ก็พอจะเริ่มได้ด้วยการหาคำมาเติมช่องว่างให้มีเสียงสัมผัสตามลักษณะของคำประพันธ์นั้น ๆ ต่อไปก็หาภาพธรรมชาติ หรือภาพศิลปะที่สวยงามมาให้นักเรียนบรรยายเป็นภาพหรือกลอนง่าย ๆ และให้แต่งตามความสมัครใจบ้าง หรือกำหนดหัวข้อให้ไปแต่งบ้าง ภายหลังที่นักเรียนได้รู้จักแผนผังข้อบังคับของคำประพันธ์นั้นแล้ว

สุจริต เพียรชอบ และสายใจ อินทร์มรรย (2522: 43) ให้ข้อเสนอแนะในการสอนเขียนร้อยกรองว่า

การแต่งคำประพันธ์ร้อยกรองเป็นทักษะที่ต้องการฝึกฝนอยู่เสมอ นักเรียนจึงจะมีความแคล่วคล่อง ชำนิชำนาญและเกิดความแตกฉาน ดังนั้นครูจึงควรหาโอกาสให้นักเรียนได้มีฝึกฝนแต่งคำประพันธ์อยู่เสมอเมื่อมีโอกาส นอกจากนี้ครูที่สอนแต่งคำประพันธ์ร้อยกรองจะต้องเป็นผู้มีใจกว้าง อดทน ยอมรับผลงานของนักเรียน และคอยช่วยเหลือให้กำลังใจนักเรียนตลอดเวลา

ลาร์รี ดี เคเนดี้ (Larry D. Kenedy, 1975: 201) กล่าวว่า

โดยทั่วไปครูมักคิดว่าการเขียนร้อยกรองเป็นเรื่องยาก ผู้ที่จะทำได้คือผู้ที่มีพรสวรรค์ หรือความสามารถพิเศษโดยเฉพาะในเรื่องนี้เท่านั้น ครูจึงมักละเลยและไม่เห็นความสำคัญ และอีกประการหนึ่งอาจเป็นเพราะครูมีทัศนคติที่ไม่ดีต่อการแต่งร้อยกรองมาตั้งแต่เด็ก ทั้งนี้เพราะไม่มีความถนัดและความสนใจ จึงทำให้ครูมองข้ามความสำคัญและขาดการสนับสนุน ส่งเสริม ด้านการแต่งร้อยกรองดังกล่าว

จากแนวความคิดของนักการศึกษาเกี่ยวกับแนวทางในการสอนเขียนร้อยกรอง
เชิงสร้างสรรค์ นอจะสรุปได้ดังนี้

1. ควรนำทร้อยกรองประเภทต่าง ๆ มาให้นักเรียนได้รู้จัก อ่าน หรือ
ลองถอดคำประพันธ์ เพื่อให้นักเรียนได้คุ้นเคยกับฉันทลักษณ์ประเภทต่าง ๆ เป็นการแนะนำ
ให้นักเรียนรู้จักผลงานสร้างสรรค์ด้านร้อยกรอง
2. กระตุ้นให้นักเรียนรู้จักสังเกตความแตกต่างของฉันทลักษณ์ประเภทต่าง ๆ
โดยการพิจารณาและอภิปรายร่วมกัน
3. นักเรียนควรได้มีส่วนร่วมในการเรียน เริ่มตั้งแต่การอ่านออกเสียง
การนับจำนวนคำการส่งสัมผัส ฯลฯ แล้วอภิปรายสรุปเป็นลักษณะบังคับของบทร้อยกรอง
4. ควรหาโอกาสให้นักเรียนได้ฝึกฝนเขียนบทร้อยกรองอยู่เสมอ
5. ควรใช้สื่อการสอนช่วย เพื่อสร้างความสนใจ และสร้างบรรยากาศใน
การเรียน
6. ครูผู้สอนจะต้องเป็นผู้มีใจกว้าง อดทน ยอมรับผลงานของเด็ก คอยช่วยเหลือ
แก้ไขผลงานและให้กำลังใจเสมอ
7. ควรคำนึงถึงกฎของการกระทำซ้ำที่จะช่วยในด้านการเรียนรู้ ฉะนั้น
หลังจากที่ได้เรียนบทร้อยกรองแต่ละประเภทไปแล้ว ควรสนับสนุนให้ทำสมุดรวบรวมบทร้อย
กรองไว้เป็นหมวดหมู่
8. ควรให้อิสระแก่นักเรียนทั้งในด้านเนื้อหา ฉันทลักษณ์ ความยาวและเวลา
ที่เหมาะสม
9. ไม่ควรมุ่งแต่จะให้นักเรียนจำคำศัพท์ อ่านถูกต้อง หรือท่องขึ้นใจในบท
ประพันธ์ต่าง ๆ เท่านั้น
10. การประเมินผลงานเขียนบทร้อยกรองควรมีกฎเกณฑ์ที่แน่นอน นักเรียน
ควรจะได้มีส่วนร่วมในการประเมินผลทุกครั้ง

2. การประเมินผลการเขียนร้อยกรองเชิงสร้างสรรค์

การประเมินผลงานเขียนร้อยกรองนั้น เป็นการพิจารณาตัดสินที่จำเป็นในวิธีการหลาย ๆ ด้านประกอบเข้าด้วยกัน เพราะงานเขียนร้อยกรองมีลักษณะพิเศษแตกต่างไปจากงานเขียนร้อยแก้ว ซึ่งมีนักการศึกษาให้แนวทางการประเมินผลไว้หลายด้าน ดังนี้

สุทธิวงศ์ พงศ์ไพบูลย์ (2516: 169-215) ได้ให้ข้อพิจารณาการประเมินการเขียนร้อยกรองสรุปได้ดังนี้ การเขียนให้ดีขึ้น ผู้เขียนจะต้องไม่บกพร่องในการใช้คำ เนื้อความ สัมผัส ความคิด การถ่ายทอด ความคิด ความมีชีวิตชีวา การใช้โวหารเปรียบเทียบ และการใช้อุปมาในเรื่องความคิดที่สัมฤทธิ์ผลได้ มีความคิดที่แสดงถึงปฏิภาณ มีความคิดที่ชวนให้ได้แย้ง หรือวิพากษ์วิจารณ์ และมีความคิดที่เป็นประโยชน์

ประสิทธิ์ กานย์กลอน (2518: 9-12) ได้เสนอแนะข้อที่ควรพิจารณาในการตรวจงานเขียนแต่ละเรื่อง ซึ่งอาจนำไปปรับปรุงใช้ในการประเมินผลงานเขียนด้านร้อยกรองได้ข้อควรพิจารณาดังกล่าว ได้แก่

1. เนื้อหา พิจารณาแนวคิด การจัดระเบียบแนวคิด การขยายความแจ่มแจ้ง ชัดเจน
2. การใช้ภาษา พิจารณาการใช้คำที่ตรงความหมาย เหมาะสม ระดับภาษาถูกต้องเรียงลำดับคำได้ดี แต่ละย่อหน้ามีเอกภาพ ใช้สำนวนโวหาร คำสุภาพต่าง ๆ ได้ถูกต้องตรงความหมาย
3. รูปแบบ ควรพิจารณาเฉพาะการเขียนที่มีแผนแน่นอนว่าทำได้ถูกทุกรูปแบบ การเขียนชนิดนั้น ๆ หรือไม่ เช่น เรียงความ บทความ
4. กลไกประกอบการเขียนอื่น ๆ ได้แก่ สกตการ์นต์ ลายมือ ความสะอาด และความเป็นระเบียบเรียบร้อย

สุจริต เพียรชอบ และสายใจ อินทร์นพรัตน์ (2523: 165) กล่าวว่า "การประเมินผลงานเขียนคำประพันธ์ร้อยกรองควรมีเกณฑ์ที่แน่นอน นักเรียนจะได้มีส่วนร่วมในการประเมินผลทุกครั้ง ครูไม่ควรถือตัวเองเป็นเกณฑ์ แต่ควรประเมินจากพัฒนาการและความก้าวหน้าทางการเขียนของนักเรียนแต่ละคนเป็นสำคัญ"

ประกาศรี สีนอำไพ (2527: 83-84) กล่าวถึง การวิเคราะห์งานร้อยกรอง ได้สรุปได้ว่า สิ่งที่ต้องพิจารณา คือ แนวคิดและเนื้อหา การใช้ภาษาที่องทำนองเขียน และ รูปแบบโครงสร้างงานเขียน เลือกสรรถ้อยคำตามเกณฑ์ของอสังการศาสตร์ คือ ประกอบด้วย คุณ มีความหมายของข้อความที่ให้แก่คิดสร้างสรรค์ มีคุณประโยชน์สามารถนำไปใช้ในชีวิต มีรส คือความรู้สึกซาบซึ่งประทับใจ

เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์ (2529: 65) ได้ให้แนวในการประเมินผลงาน เขียนร้อยกรองได้ว่า "ในด้านรูปแบบ ได้แก่ โคลง ฉันท์ กานท์ ร่าย และกลอน ไม่ว่าจะ เขียนร้อยกรองในรูปแบบใดก็ตาม ควรคำนึงถึงสิ่งต่อไปนี้ คือ ฉันทลักษณ์ อักษรวิธี กวีโวหาร และการนำเสนอ"

กรมศิลปากร (2535: 2) ได้กำหนดคะแนนพิจารณาตัดสินงานเขียนร้อยกรอง ไว้ดังนี้ คือ

เนื้อหาความคิดริเริ่มสร้างสรรค์	40	คะแนน
อักษรวิธีและฉันทลักษณ์	30	คะแนน
อรรถรสและสุนทรียภาพ	30	คะแนน
รวมคะแนนเต็ม	100	คะแนน

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2526: 87) ได้เสนอหลักการให้คะแนน การเขียนไว้ดังนี้ คือ การให้คะแนนการเขียนที่มีแบบแผนหรือรูปแบบ ซึ่งได้แก่ การเขียน เรียงความ บทความ จดหมาย ย่อความสุนทรพจน์ ฯลฯ ควรแบ่งให้คะแนน ดังนี้

เนื้อเรื่อง	25%
การใช้ภาษา	25%
แนวความคิด	30%
รูปแบบ	10%

ลายมือ การสะกดการันต์ การเว้นวรรคตอน ความสะอาด 10%

จากแนวทางการประเมินผลทั้งหมดที่กล่าวมา ผู้วิจัยได้พิจารณารวบรวม และสรุปออกมาเป็นเกณฑ์การประเมินผลงานเขียนร้อยกรอง 5 ประการ คือ ด้านแนวความคิด การลำดับเนื้อหา ฉันทลักษณ์ การใช้ภาษา และกลไกประกอบการเขียน

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. งานวิจัยในประเทศ

ยุภา ขอนนคราม (2520) ได้ทำวิจัยเรื่อง "การสร้างแบบฝึกการเขียนแบบสร้างสรรค์ด้านร้อยกรองสำหรับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4" โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างแบบฝึกการเขียนแบบสร้างสรรค์ ด้านร้อยกรองสำหรับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 และเพื่อศึกษาความคิดเห็นของครูภาษาไทยในระดับประถมศึกษาที่มีต่อแบบฝึกที่สร้างขึ้น ผลการวิจัยปรากฏว่า ครูภาษาไทยในโรงเรียนประถมศึกษาของกรมสามัญศึกษา และโรงเรียนประถมสาธิตต่างมีความคิดเห็นตรงกันว่าแบบฝึกการเขียนแบบสร้างสรรค์ด้านร้อยกรองนี้เป็นแบบฝึกที่นำไปใช้ประกอบการสอนเขียนร้อยกรองในระดับประถมศึกษาปีที่ 4 ได้อย่างเหมาะสมมาก นอกจากนี้ครูภาษาไทยในโรงเรียนที่ทำการวิจัยยังได้แสดงความคิดเห็นเพิ่มเติมในตอนที่ท้ายของแบบสอบถามซึ่งสรุปได้ว่า ครูส่วนใหญ่สนับสนุนและเห็นคุณค่าของการจัดทำแบบฝึก เพื่อส่งเสริมการเขียนร้อยกรองสำหรับเด็กในชั้นประถมศึกษาเป็นอย่างยิ่ง

ประชุม เกตุแก้ว (2521) ได้ทำวิจัยเรื่อง "การสร้างบทเรียนแบบโปรแกรมวิชาภาษาไทยเรื่อง "คำฉันท์" สำหรับระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย" โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างบทเรียนแบบโปรแกรมวิชาภาษาไทยเรื่อง "คำฉันท์" สำหรับระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย และหาประสิทธิภาพของบทเรียนแบบโปรแกรมตามเกณฑ์มาตรฐาน 90/90 โดยผู้วิจัยได้สร้างบทเรียนโปรแกรมเรื่อง "คำฉันท์" จำนวน 104 กรอบ และแบบสอบจำนวน 40 ข้อ นำไปใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนเบญจมราชูทิศ จังหวัดราชบุรี จำนวน 100 คน แล้วนำข้อมูลมาวิเคราะห์หาประสิทธิภาพของบทเรียนตามเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนดไว้ ผลการวิจัยพบว่าบทเรียนโปรแกรมที่สร้างขึ้นมีประสิทธิภาพ 94.40/88.50 นอกจากนี้ผู้วิจัยให้ข้อเสนอแนะว่าควรส่งเสริมการแต่งคำประพันธ์ด้วยการฝึกให้นักเรียนแต่งคำประพันธ์อื่นๆ ด้วยและการใช้รูปภาพประกอบจะช่วยให้นักเรียนมีแนวคิดในการเขียนมากยิ่งขึ้น

วันเนาว์ ยูเด็น (2521) ได้ทำวิจัยเรื่อง "บทเรียนสำเร็จรูปวิชาภาษาไทยเรื่องการเขียนกลอน สำหรับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย" โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้าง

บทเรียนสำเร็จรูปวิชาภาษาไทย เรื่อง "การเขียนกลอน" สำหรับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย และหาประสิทธิภาพของบทเรียนตามเกณฑ์มาตรฐาน 90/90 ผู้วิจัยได้สร้างบทเรียนสำเร็จรูป เรื่อง "การเขียนกลอน" จำนวน 100 กรอบ และข้อทดสอบ 40 ข้อ โดยทดลองใช้กับ นักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 4 และ 5 โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ จำนวน 44 คน และโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ จำนวน 56 คน รวมทั้งสิ้น 100 คน ผลการวิจัยปรากฏว่า บทเรียนสำเร็จรูปที่สร้างขึ้นมีประสิทธิภาพ 97.06/91.78 แสดงว่าบทเรียนนี้ช่วยให้นักเรียนมีความรู้เพิ่มขึ้น

นราวัลย์ พลนิพนธ์ (2522) ได้ทำวิจัยเรื่อง "การสร้างแบบฝึกหัดทักษะการเขียนเชิงสร้างสรรค์โดยใช้การร้อยกรองร่วมสมัยในการเรียนการสอนวิชาภาษาไทยระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย" โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างแบบฝึกทักษะการเขียนเชิงสร้างสรรค์ในด้านร้อยกรองสำหรับระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย และหาประสิทธิภาพของแบบฝึกทักษะการเขียนเชิงสร้างสรรค์ในด้านร้อยกรองเปรียบเทียบกับเกณฑ์มาตรฐาน 90/90 ผู้วิจัยได้สร้างแบบฝึกทักษะการเขียนเชิงสร้างสรรค์โดยใช้บทร้อยกรองร่วมสมัยเป็นแบบฉบับ พร้อมทั้งสร้างแบบสอบก่อนและหลังเรียน 2 ชุด ชุดที่ 1 เป็นข้อสอบปรนัย ชุดที่ 2 เป็นข้อสอบอัตนัย จากนั้นนำไปทดลองใช้กับนักเรียนโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ 23 คน และนักเรียนโรงเรียนมงฟอร์ตวิทยาลัย 40 คน ผลการวิจัยพบว่า แบบฝึกทักษะการเขียนเชิงสร้างสรรค์ในด้านร้อยกรองมีประสิทธิภาพช่วยให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจ และความสามารถในการเขียนก้าวหน้ากว่าเดิม

สุกัญญา จันทรณ์เหมย (2523) ได้ทำวิจัยเรื่อง "การสร้างแบบฝึกการเขียนกลอนเชิงสร้างสรรค์สำหรับนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาชั้นสูง" โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสามารถในการเขียนกลอนเชิงสร้างสรรค์ของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาชั้นสูง หลังจากได้รับการฝึก ผู้วิจัยได้สร้างแบบฝึกการเขียนกลอนเชิงสร้างสรรค์ จำนวน 10 แบบฝึก และแบบสอบก่อนและหลังเรียนแล้วนำแบบฝึกและแบบสอบไปทดสอบใช้กับนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาชั้นสูงปีที่ 1 วิชาเอกภาษาไทย ซึ่งกำลังเรียนวิชาการประพันธ์ วิทยาลัยครูอุบลราชธานี จำนวน 36 คน ผลการวิจัยพบว่า ความสามารถในการคิดและการเรียบเรียงความคิด การใช้ภาษาและความไพเราะ

สละสลวย และด้านฉันทลักษณ์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 และผลการเปรียบเทียบความสามารถในการเขียนกลอนเชิงสร้างสรรค์ก่อนฝึกและหลังฝึกมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 ความแตกต่างเป็นไปในทางสูงขึ้น แสดงว่าภายหลังการฝึกเขียนกลอนเชิงสร้างสรรค์โดยใช้แบบฝึกแล้ว นักศึกษามีความสามารถในการเขียนกลอนเชิงสร้างสรรค์สูงมากขึ้น

ปราณี เพชรแก้ว (2525) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "ความสนใจในการอ่านวรรณกรรมร้อยกรองของนักศึกษาระดับปริญญาตรี วิทยาลัยครุภาคใต้" โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบความสนใจในการอ่านวรรณกรรมร้อยกรองของนักศึกษาระดับปริญญาตรีทั้งชายและหญิง ผู้วิจัยได้ออกแบบสอบถามนักศึกษาระดับปริญญาตรี วิชาเอก ภาษาไทย ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2524 ของวิทยาลัยครู 5 แห่ง ในภาคใต้จำนวน 300 คน เป็นนักศึกษาชาย 150 คน หญิง 150 คน ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษาชายและหญิงมีความสนใจในการอ่านวรรณกรรมร้อยกรองมาก ส่วนในด้านเนื้อหาและแนวความคิดส่วนใหญ่จะสะท้อนสภาพสังคม เหตุการณ์ปัจจุบันต่าง ๆ และการจรรโลงสังคม ด้านกลวิธีในการเขียนยังยึดถือฉันทลักษณ์โบราณ แต่บางคนพยายามดัดแปลงโดยไม่จำกัดคณะหรือสัมผัสที่เคร่งครัดนัก นอกจากนี้เมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของนักศึกษาชายและหญิงในด้านต่าง ๆ แล้ว พบว่าไม่แตกต่างกัน โดยนักศึกษาหญิงมีความสนใจวรรณกรรมร้อยกรองสูงกว่านักศึกษาชายเป็นส่วนมาก

สุจินต์ ชวนชื่น (2526) ได้ทำวิจัยเรื่อง "การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ด้านฉันทลักษณ์ในการเขียนบทร้อยกรอง ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ซึ่งเรียนด้วยวิธีอนุमान กับวิธีอุปมาน" โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ด้านฉันทลักษณ์ในการเขียนบทร้อยกรองของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้รับการสอนแบบอนุमानกับแบบอุปมาน วิธีดำเนินการวิจัยผู้วิจัยได้ไปทดลองสอนนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดเมธังกราวาส จังหวัดแพร่ จำนวน 60 คน แบ่งเป็น 2 กลุ่ม กลุ่มแรกสอนด้วยวิธีอนุमान กลุ่มที่ 2 สอนโดยวิธีอุปมาน โดยใช้แผนการสอนที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นและผ่านการตรวจแก้ไขจากผู้ทรงคุณวุฒิแล้ว จำนวน 16 แผน ผู้วิจัยดำเนินการสอนด้วยตนเองทั้ง 2 กลุ่ม ๆ ละ 24 คาบ (คาบละ 20 นาที) หลังจากนั้นวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้วยข้อสอบที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ผลการวิจัยพบว่า

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องฉันทลักษณ์ในการเขียนบทร้อยกรองของนักเรียนกลุ่มที่ได้รับการสอนด้วยวิธีอนุমানและอุปมานแตกต่างกันที่ระดับความมีนัยสำคัญ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานคือนักเรียนกลุ่มที่ได้รับการสอนวิธีอนุमानมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่านักเรียนกลุ่มที่ได้รับการสอนวิธีอุปมาน

มัลลิกา พูลสวัสดิ์ (2527) ได้ทำวิจัยเรื่อง "ความคิดเห็นของครูและนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีต่อการเรียนการสอนวรรณกรรมร้อยกรองในหนังสือเรียนภาษาไทยชุดวรรณวิจักขณ์" โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความคิดเห็นของครูและนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีต่อการเรียนการสอนวรรณกรรมร้อยกรองในหนังสือเรียนภาษาไทยชุดวรรณวิจักขณ์ในด้านต่าง ๆ ได้แก่ วัตถุประสงค์ วิธีสอน การจัดกิจกรรม การวัดและประเมินผล ผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถามจำนวน 2 ชุด แล้วนำไปให้ครูภาษาไทยระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย 58 คน และนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย 290 คน ในกรุงเทพมหานครทำผลการวิจัยพบว่าวัตถุประสงค์ในการสอนวรรณกรรมร้อยกรองที่ครูเน้นในระดับมาก ได้แก่ การที่นักเรียนสามารถอธิบายคตินิยมและข้อคิดต่าง ๆ ที่ปรากฏในเรื่องได้ ด้านวิธีสอน ใช้แนวทักษะสัมพันธ์มาก ส่วนกิจกรรมมีหลายประเภท เช่น กิจกรรมในห้องเรียนได้แก่ การให้ทำแบบฝึกหัดทำบทเรียน การให้ถอดคำประพันธ์ เป็นต้น กิจกรรมนอกห้องเรียนได้แก่ วันสุนทรภู่ วันเข้าพรรษา เป็นต้น สื่อการสอนที่ครูใช้ในระดับมากได้แก่ หนังสือเอกสารที่นอกเหนือจากตำราเรียน แถบบันทึกเสียง เป็นต้น การวัดและประเมินผลใช้การตอบคำถามปากเปล่าและอภิปรายมาก ส่วนปัญหาที่พบคือ ไม่เข้าใจความหมาย คัพท์ยาก อ่านทำนองเสนาะไม่ถูกต้อง ไม่มีความสามารถในการถอดคำประพันธ์และแต่งคำประพันธ์และแต่งคำประพันธ์ นักเรียนขาดความสนใจ ควรจัดการเรียนการสอนให้สนุกสนานและให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมมากขึ้น

อำไพพรรณ นิวัฒน์วัฒนามย์ (2529) ได้ทำวิจัยเรื่อง "การวิเคราะห์งานเขียนร้อยกรองภาษาไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 เขตการศึกษา 1" โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์งานเขียนร้อยกรองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 เขตการศึกษา 1 ในด้านฉันทลักษณ์ เนื้อหาสาระ การใช้ถ้อยคำ กวีโวหาร และความคิดสร้างสรรค์ ผู้วิจัยได้นำแบบสอบไปให้นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ในเขตศึกษา 1 จำนวน 353

คน ทำโดยใช้เกณฑ์การวิเคราะห์งานเขียนร้อยกรองที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นและผ่านการตรวจแก้ไขจากผู้ทรงคุณวุฒิแล้ว ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ในเขตศึกษา 1 เขียนกานย่ยานี้ 11 ด้านนั้นลักษณะอยู่ในเกณฑ์ดี และเขียนกลอนสุภาพอยู่ในเกณฑ์เกือบดีในทุกด้าน

ทิวาวรรณ คำดวง (2531) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทย ระหว่างการสอนโดยใช้บทเรียนสำเร็จรูปกับการสอนแบบปกติ เรื่อง "กลอนสุภาพ" ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนน้ำโสมนิตยาคม จังหวัดอุดรธานี โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างบทเรียนสำเร็จรูปวิชาภาษาไทย เรื่อง "กลอนสุภาพ" สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนน้ำโสมนิตยาคม จังหวัดอุดรธานี และหาประสิทธิภาพของบทเรียนสำเร็จรูปที่สร้างขึ้นตามเกณฑ์มาตรฐาน 80/80 และเพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างการสอนโดยใช้บทเรียนสำเร็จรูปกับการสอนแบบปกติ ผลการวิจัยพบว่า บทเรียนสำเร็จรูปมีประสิทธิภาพ 85.44/81.71 และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทยในเรื่อง "กลอนสุภาพ" ระหว่างการสอนโดยบทเรียนสำเร็จรูปกับการสอนแบบปกติ ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จุไรรัตน์ วรณยิ่ง (2532) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "การเปรียบเทียบความสามารถในการเขียนกลอนสุภาพ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ในโรงเรียนรัฐบาลและเอกชน กรุงเทพมหานคร" มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสามารถในการเขียนกลอนสุภาพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ในโรงเรียนรัฐบาลและเอกชน และเพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการเขียนกลอนสุภาพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ในโรงเรียนรัฐบาลและโรงเรียนเอกชน ตัวอย่างประชากรเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ในโรงเรียนรัฐบาลและโรงเรียนเอกชน กรุงเทพมหานคร จำนวน 340 คน เครื่องมือในการวิจัยเป็นแบบทดสอบความสามารถในการเขียนกลอนสุภาพ ผลการวิจัยพบว่า ความสามารถในการเขียนกลอนสุภาพของนักเรียนโรงเรียนรัฐบาลส่วนใหญ่อยู่ในเกณฑ์ดีมาก ส่วนนักเรียนในโรงเรียนเอกชนส่วนใหญ่มีความสามารถอยู่ในเกณฑ์ดี และความสามารถในการเขียนกลอนสุภาพของนักเรียนในโรงเรียนรัฐบาลสูงกว่าในโรงเรียนเอกชน ทั้งในด้านรูปแบบและเนื้อหา และมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

2. งานวิจัยต่างประเทศ

เจมส์ โฮมเมอร์ ฮอบส์ (James Homer Hobbs, 1981: 3477A) ได้ศึกษากระบวนการเรียบเรียงบทร้อยกรองของนักเรียนที่มีความชำนาญ ซึ่งเรียนอยู่ในระดับ 12 จากการศึกษาที่ผ่านมาเกี่ยวกับการเรียบเรียงบทร้อยกรอง ได้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับกระบวนการเรียบเรียง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องการทดลองเขียนก่อน การเขียนและการขัดเกลาใหม่ โดยได้ศึกษาเกี่ยวกับนักเขียนบทประพันธ์ร้อยกรองในระดับอายุและระดับความสามารถต่าง ๆ ในการเขียน ข้อมูลที่ได้มีการนำไปใช้โดยนักวิจัยและครู เพื่อพัฒนาความเข้าใจเกี่ยวกับการช่วยให้นักเรียนใช้กระบวนการเหล่านี้ เพื่อที่จะได้นักเรียนที่มีความชำนาญ อย่างไรก็ตาม ปัญหาที่คงยังมีอยู่ คือ นักเขียนบทร้อยกรองใช้กระบวนการเรียบเรียงอย่างไร เมื่อเขาเขียนบทร้อยกรอง การศึกษานี้มีจุดประสงค์เพื่อศึกษา และอธิบายถึงกระบวนการเรียบเรียงบทร้อยกรองของนักเรียนที่มีความชำนาญซึ่งเรียนอยู่ในระดับ 12 ที่มีความชำนาญจำนวน 7 คน เขียนบทร้อยกรองในระยะเวลาการเรียบเรียงที่ถูกควบคุม โดยผู้วิจัย เป็นผู้ดูแลและจดบันทึกการวิเคราะห์ขั้นตอนในการเรียบเรียง ผลงานเขียนของนักเรียนและคำตอบที่ได้รับจากการสัมภาษณ์ของนักเรียนจะถูกนำมาใช้ เพื่อแสดงถึงลักษณะเค้าโครงในการเขียนของนักเรียนทั้ง 7 คน จากการเปรียบเทียบรายกรณีทั้ง 7 คน พบว่า มีความคล้ายคลึงกันในกระบวนการเรียบเรียง ได้มีการกล่าวถึงวิธีการนำไปใช้ในการสอนและการวิจัยต่อไปด้วย

วอลตัน ซีย์มัวร์ แจคสัน (Walton Seymour Jackson, 1981: 3046A) ได้วิจัยเรื่อง ผลของการฝึกความคิดสร้างสรรค์ที่มีต่อการเขียนบทร้อยกรอง การวิจัยนี้เป็นการใช้คำถามปลายเปิดและการตีความหมายทางกายภาพตามหัวข้อเรื่องทางการอ่าน และการเขียนบทร้อยกรองในหลักสูตรที่ใช้กันในลักษณะที่เป็นวิธีการเพื่อความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียน โดยพิจารณาจากงานเขียนของนักเรียนนั้น กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยเป็นเด็กระดับ 4 และระดับ 5 จำนวน 53 คน โดยแบ่งเป็น 2 กลุ่ม กลุ่มที่ 1 จะมีเวลา 30 นาที ในการตอบคำถามปลายเปิดเกี่ยวกับบทร้อยกรอง และอีก 30 นาที ในการฝึกเขียนบทร้อยกรอง รวมสัปดาห์ละ 1 ชั่วโมง เป็นเวลา 30 สัปดาห์ กลุ่มที่ 2 จะมีเวลา 20 นาที ในการตอบคำถามปลายเปิดเกี่ยวกับบทร้อยกรอง อีก 20 นาที ในการตีความหมายทางกายภาพเกี่ยวกับบทร้อยกรอง และ 20 นาที ในการฝึกเขียนบทร้อยกรองรวมสัปดาห์ละ 1 ชั่วโมง

เป็นเวลา 30 สัปดาห์ เด็กทั้ง 2 กลุ่มจะได้รับการ pretest และ posttest ซึ่งประกอบด้วยการใช้ Torrance tests of Creative Thinking, Verbal และเครื่องมือที่สร้างขึ้น เพื่อใช้ในการศึกษานี้คือ The Poetry Writing Test (Jackson, 1981) คະแนความสามารถในการใช้คำ ความสามารถในการรับความคิดแปลกใหม่ ความคิดริเริ่ม และถ้อยคำที่สละสลวย ในความคิดสร้างสรรค์และการเขียนบทประพันธ์ร้อยกรองและนำมาวิเคราะห์โดยใช้ t-test และ Pearson product-moment Correlations ผลการวิจัยพบว่าเด็กในกลุ่มที่ 1 ทำคะแนนความคิดสร้างสรรค์ได้ดีขึ้นอย่างมีนัยสำคัญในการทำ Posttest ทั้งในเรื่องความสามารถในการรับความคิดแปลกใหม่ ความคิดริเริ่ม และถ้อยคำที่สละสลวย เด็กในกลุ่ม 2 มีคะแนนความคิดสร้างสรรค์ดีขึ้นอย่างมีนัยสำคัญในการทำ Posttest ในเรื่องความสามารถในการใช้คำและความคิดริเริ่ม เมื่อเปรียบเทียบคะแนนที่ได้รับทั้ง 2 กลุ่มพบว่า คะแนนในเรื่องถ้อยคำที่สละสลวยของกลุ่มที่ 1 สูงกว่า กลุ่มที่ 2 อย่างมีนัยสำคัญ เด็กทั้งในกลุ่มที่ 1 และกลุ่มที่ 2 มีการพัฒนาขึ้นอย่างมีนัยสำคัญในทั้ง 4 องค์ประกอบของความคิดสร้างสรรค์ คือ ความสามารถในการใช้คำ ความสามารถในการรับความคิดแปลกใหม่ ความคิดริเริ่ม และการใช้ถ้อยคำที่สละสลวย เมื่อเปรียบเทียบคะแนนที่ได้รับจาก Poetry Writing Test รวมทั้ง 2 กลุ่ม พบว่า คะแนนที่ได้รับของกลุ่มที่ 2 ในเรื่องความสามารถในการใช้คำ ความสามารถในการใช้ถ้อยคำที่สละสลวย และความคิดริเริ่มสูงกว่าของกลุ่มที่ 1 อย่างมีนัยสำคัญ คะแนน Posttest ของทั้ง 2 กลุ่มแสดงว่ามีสหสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญระหว่างคะแนน Posttest เกี่ยวกับความคิดสร้างสรรค์กับคะแนน Posttest เกี่ยวกับการเขียนบทร้อยกรอง ความสามารถในการใช้คำ .43 $P = .01$ ความสามารถในการรับความคิดแปลกใหม่ .25 $P = .05$ ความคิดริเริ่ม .33 $P = .01$ และการใช้ถ้อยคำที่สละสลวย .22 $P = .05$

ลินดา เวทกัส (Linda Waitkus, 1982: 414) ได้ทำการวิจัยเรื่องผลของการเขียนร้อยกรองที่มีต่อการเขียนร้อยแก้ว : การศึกษารายกรณีของนักเรียนระดับไฮสกูลตอนปลาย 3 คน จุดประสงค์ของการวิจัยครั้งนี้คือต้องการทดสอบอิทธิพลของแบบการเขียนร้อยกรองของบริตตัน (Britton) ที่มีต่อแบบการเขียนร้อยแก้วของเขา งานวิจัยนี้ได้แสดงให้เห็นวิธีที่ใช้ฝึกเขียนร้อยกรองและการเขียนเรื่องสั้นที่มีผลกระทบต่อ การเขียนร้อยแก้ว

ของนักเรียน วิธีดำเนินการวิจัยใช้การศึกษาเป็นรายบุคคล โดยการพิจารณางานเขียนของนักเรียนระดับไฮสกูลตอนปลาย 3 คน ในเวลา 18 สัปดาห์ มีการให้นักเรียนเขียนเรียงความก่อนและหลังการทดลองและเก็บรวบรวมไว้ เมื่อให้นักเรียนเขียนเรียงความชิ้นที่ 1 แล้ว ครูสอนภาษาอังกฤษให้นักเรียนโดยมุ่งสอนในเรื่องการเขียนร้อยกรอง เมื่อสอนเสร็จครูให้นักเรียนเขียนเรียงความชิ้นที่ 2 และนำผลงานของนักเรียนครั้งที่ 2 เปรียบเทียบกับงานเขียนชิ้นแรกของพวกเขา เพื่อดูการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น จากนั้นนำงานเขียนร้อยกรองที่ครูให้นักเรียนฝึกเขียนมาวิเคราะห์เพื่อดูผลกระทบต่อ การเขียนเรียงความชิ้นที่ 2 ผลปรากฏว่า มีดัชนีบอกการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับงานเขียนเรียงความของนักเรียนทุกคน ผลการวิจัยพบว่า หลังจากนักเรียนเขียนร้อยกรองแล้ว การเขียนร้อยแก้วของนักเรียนได้รับการปรับปรุงดีขึ้นในหลายลักษณะ เช่น (ก) นักเรียนแต่ละคนแสดงให้เห็นถึงความเป็นตัวของตัวเองมากขึ้นและเลือกหัวข้อเรื่องที่มีความหมายมากขึ้น (ข) นักเรียนได้แสดงให้เห็นว่า เขามีความตระหนักถึงผู้อ่านมากขึ้น ใช้ถ้อยคำได้ดีขึ้นและมีบริบทมากขึ้น (ค) งานเขียนของนักเรียนมีลักษณะเป็นลุ่มพัฒนาและเอกภาพมากขึ้น (ง) นักเรียนเขียนรายละเอียดเสริมใจความสำคัญได้ดีขึ้น (จ) นักเรียนกล้าตัดสินใจในการเขียนมากขึ้น เลือกหัวข้อที่ยากขึ้น ประสานความคิดที่ซับซ้อนได้มากขึ้น มีการทดลองด้วยภาษาและใช้โครงสร้างประโยคใหม่ ๆ ผลการวิจัยนี้ทำให้เกิดแง่คิดให้แก่การฝึกเขียนแบบเก่าที่แยกสอนงานเขียนร้อยกรองออกจาก การสอนเขียนร้อยแก้ว ด้วยเหตุที่การฝึกเขียนร้อยกรองมีผลทางด้านบวกต่อการเขียนร้อยแก้ว ประสบการณ์ในการเขียนร้อยกรองควรจะนำไปใช้ในวิชาภาษาอังกฤษทุกวิชา

ไดแอน เจ ดิกสัน (Diane J. Dixon, 1984: 2387) ทำการวิจัยเรื่องผลของการเขียนร้อยกรองที่มีต่อการใช้ภาษาอุปมาในการเขียนพรรณนาเป็นร้อยแก้วของนักเรียน (การเขียนในเชิงสร้างสรรค์) จุดประสงค์ที่สำคัญของการวิจัยครั้งนี้คือต้องการศึกษาผลของการเขียนร้อยกรองที่มีต่อการใช้ภาษาเชิงอุปมาในการเขียนร้อยแก้วของนักเรียนเกรด 4 จุดประสงค์ย่อย คือ เพื่อศึกษาความแตกต่างในการใช้ภาษาเชิงอุปมาระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ระหว่างกลุ่มที่ผู้วิจัยสอนเอง กับกลุ่มที่ให้ครูปกติสอน และระหว่างกลุ่มควบคุมกับกลุ่มการเขียนในเชิงสร้างสรรค์ นอกจากนี้ผู้วิจัยยังต้องการดูความเหมาะสมและความสมบูรณ์ของการใช้ภาษาเปรียบเทียบของนักเรียนด้วย วิธีดำเนินการวิจัย ผู้วิจัยทำการ

วิจัยที่โรงเรียนแห่งหนึ่งในไอโฮโอตะวันตกเฉียงเหนือ มีนักเรียนเกรด 4 เป็นตัวอย่าง ประชากร 95 คน ให้นักเรียนเขียนเรียงความก่อนและหลังการทดลองและนำมาวิเคราะห์ทั้งในด้านปริมาณและคุณภาพ กระบวนการวิจัยประกอบด้วย การสอนเขียนร้อยกรอง การอภิปรายในเรื่องการเปรียบเทียบแบบอุปมาและโอกาสที่จะรังสรรค์ การเปรียบเทียบแบบอุปมา ทั้งการพูดและการเขียน กระบวนการนี้ใช้เวลา 2 ครั้งต่อสัปดาห์ ครั้งละ 30 นาที เป็นเวลา 5 สัปดาห์ ผลการวิจัย นักเรียนในกลุ่มทดลองใช้ภาษาลักษณะอุปมาเพิ่มขึ้น เมื่อดูจากผลการทดสอบครั้งหลังการทดลอง แต่การใช้ภาษาอุปมาของเขาก็ไม่ได้ใช้มากกว่ากลุ่มควบคุมนักเรียนในกลุ่มที่ผู้วิจัยสอนเองใช้ภาษาอุปมาจำนวนมากกว่ากลุ่มที่ครูประจำการสอน นักเรียนกลุ่มเรียนการเขียนในเชิงรังสรรค์ไม่ได้เขียนโดยใช้ภาษาอุปมาเท่ากลุ่มควบคุม นักเรียนกลุ่มทดลองใช้ภาษาอุปมาที่มีคุณภาพสูงกว่าในการสอบครั้งหลัง สรุปผลการวิจัย ผลการวิจัยนี้ไม่ได้สนับสนุนสมมติฐานที่ว่างานเขียนร้อยกรองกระตุ้นนักเรียนให้ใช้ภาษาอุปมาในการเขียนพรรณนาเป็นร้อยแก้วของเขา นอกจากนี้ยังปรากฏว่าผู้ที่ปฏิบัติการสอนอาจเป็นตัวประกอบในการเข้าใจและใช้ภาษาอุปมาของนักเรียนคุณภาพของภาษาอุปมาของนักเรียนได้รับการปรับปรุงดีขึ้นหลังจากมีการวางแผนการสอน

คาเรน ซู คูตีเปอร์ (Karen Sue Kutiper, 1985: 451A-452A) ได้สำรวจความชอบในคำประพันธ์ของนักเรียนระดับ 7, 8 และ 9 จำนวน 375 คน ซึ่งเป็นนักเรียนในแถบชานเมือง โดยใช้ Terry Study, 1972 เป็นแบบการศึกษาครั้งนี้มีจุดประสงค์เพื่อ 1. สำรวจว่าคำประพันธ์ใดที่นักเรียนได้รับความเพลิดเพลิน สนุกสนานที่สุด 2. วิเคราะห์คำประพันธ์ที่เป็นที่นิยมกันมากที่สุด โดยพิจารณาตามประเภท เนื้อหา และองค์ประกอบบางอย่างของคำประพันธ์ 3. เปรียบเทียบความสัมพันธ์ระหว่างความชอบของนักเรียนแต่ละระดับโดยใช้ผลจาก Terry Study, 1972 และ Bryan Agee Study, 1979 4. เปรียบเทียบความแตกต่างในความชอบเมื่อใช้วิธีการสอนต่างกัน ผลจากการวิจัยพบว่า ไม่มีความแตกต่างในความชอบระหว่างเพศ หรือระดับชั้นของผู้เรียน แต่มีความแตกต่างที่สำคัญทางสถิติระหว่างคะแนนเฉลี่ยระหว่างคะแนนเฉลี่ยของนักเรียนใน 3 รูปแบบของการสอน นักเรียนจะชอบอ่านคำประพันธ์มากกว่าฟังหรือฟังและอ่านไปพร้อม ๆ กัน นอกจากนี้นักเรียนจะชอบคำคล้องจอง รูปแบบพรรณนาโวหารที่สนุกสนาน และเนื้อหาที่มาจาก

ประสบการณ์ที่คุ้นเคยมากกว่า รู้จักคำประพันธ์ประเภทไอกุ และกลอนเปล่าหรือโคลงที่ไม่มีสัมผัส เป็นรูปแบบของคำประพันธ์ที่นิยมกันน้อยที่สุด ความคุ้นเคยกับคำประพันธ์ครั้งก่อน ๆ ไม่มีอิทธิพลต่อความชอบของนักเรียนแต่อย่างใด

อาหมัด ริซา ซีเคนี (Ahmad Reza Chekeni, 1986: 1635A) ได้ศึกษา การเขียนบทประพันธ์ร้อยกรองในชั้นประถมศึกษา การวิจัยนี้ได้ทำการศึกษานักเรียนชั้น ประถมศึกษาปี 3 ระดับ จำนวน 125 คน ระดับ 2 จำนวน 47 คน ระดับ 4 จำนวน 37 คน และระดับ 6 จำนวน 41 คน ทำการเขียนบทประพันธ์ 1 บท เพื่อให้ตอบสนองแนวทางการเขียนบทประพันธ์ ประการต่อไปนี้เป็น 1. รูปแบบของบทประพันธ์ โดยครูจะเขียนบทประพันธ์ บทบนกระดานดำและให้นักเรียนแต่งบทประพันธ์ 1 บท โดยใช้รูปแบบเดียวกัน 2. คำต่าง ๆ โดยกำหนดให้เขียนจะอยู่บนกระดานดำ และนักเรียนจะต้องเขียนบทประพันธ์ โดยเลือกใช้ และขยายคำจากคำศัพท์ที่กำหนดให้ 3. การบรรยายภาพ โดยที่ภาพจะติดไว้บนกระดานดำ ครูจะบอกให้นักเรียนเขียนบทประพันธ์เกี่ยวกับสิ่งที่พวกเขาได้เห็นในภาพ มีครู 3 ท่าน ที่ร่วมในการศึกษานี้ ครูที่ร่วมในการศึกษาได้แก่กวีและครูสอนการเขียนบทประพันธ์ ที่มีประสบการณ์ครูแต่ละคนใช้แนวทางที่วางไว้ล่วงหน้าแบบเดียวกันในโรงเรียนต่าง ๆ กับนักเรียนแต่ละระดับทั้ง 3 ระดับ บทประพันธ์ที่ได้รับจำนวน 375 ชิ้น ได้นำมาวิเคราะห์ตามแนวทางการวัดต่อไปนี้คือ การบรรยายเนื้อหาหลัก ประเภทของความหมาย การอุปมาอุปไมย การให้ภาพพจน์ความรู้สึก การถ่ายทอดสาระ การวิพากษ์วิจารณ์ความสละสลวยในเชิงการประพันธ์และรูปแบบของเสียง แต่ละด้านประกอบด้วยคุณภาพระดับสูงแสดงถึงองค์ประกอบทางการประพันธ์ร้อยกรอง องค์ประกอบทางการประพันธ์ร้อยกรองครอบคลุมถึงการบรรยายให้เห็นจินตนาการ ความหมายที่ไม่สามารถบรรยายเป็นภาษาเขียนได้ การใช้คำอุปมาอุปไมย การให้ภาพพจน์ความรู้สึก การแสดงออกถึงความรู้สึกที่ซับซ้อน ความสละสลวยในเชิงการประพันธ์ และรูปแบบของเสียง บทประพันธ์จำนวน 150 บท จะถูกสุ่มขึ้นมาเป็นกลุ่มตัวอย่างย่อย และนำมาให้คะแนนอีกครั้งหนึ่งโดยผู้ประเมินค่าครั้งที่ 2 เพื่อหาความเที่ยงภายใน ค่าความเที่ยงสำหรับประเภทของความหมายคือ 0.6 ค่าความเที่ยงของด้านอื่น ๆ คือ 0.7 และกว่านั้น จากการวิจัยพบว่า มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญ ($P < .05$) ระหว่างระดับการศึกษาในเรื่องการใช้องค์ประกอบทางร้อยกรองของนักเรียน องค์ประกอบ 4 ประการต่อ

ต่อไปนี้ พบว่าอยู่ในการเริ่มเขียนบทร้อยกรองของนักเรียนระดับ 2 คือ การบรรยายภาพ พจน์การใช้คำอุปมาอุปไมย ความสละสลวยในเชิงร้อยกรอง และรูปแบบของเสียงในระดับ 4 นักเรียนเริ่มใช้การให้ความหมายที่ไม่บรรยายเป็นภาษาเขียนได้ การให้ภาพพจน์ความรู้สึก และการแสดงออกถึงความรู้สึกที่ซับซ้อนในการเขียนของเขา รูปแบบของเสียงเป็นองค์ประกอบ ในการาเขียนร้อยกรองที่สำคัญมากเพียงประการเดียวในระดับ 4 ในระดับ 6 องค์ประกอบทางการเขียนร้อยกรองประการที่สอง พบว่า เป็นสิ่งสำคัญในการเขียนของเด็ก ซึ่งได้แก่ การบรรยายภาพพจน์

นามีลา ดิมิทเรส (Pamela Demetrales, 1986: 2061A) ได้ศึกษาผลของวิธีการสอนด้วยบทร้อยกรองประเภทเพลงต่อทัศนคติของนักเรียนระดับ 5 ที่มีต่อบทร้อยกรอง จุดประสงค์ของการวิจัย เพื่อศึกษาผลของวิธีการสอนด้วยบทร้อยกรองประเภทเพลงต่อทัศนคติของนักเรียนระดับ 5 ที่มีต่อบทร้อยกรอง กลุ่มตัวอย่างของการวิจัยคือนักเรียนระดับ 5 จำนวน 132 คน โดยแบ่งออกเป็น 6 กลุ่ม ในชั้นเรียน การอ่านซึ่งมีลักษณะคล้ายคลึงกัน มี 2 กลุ่มที่มีความสามารถในการอ่านสูง 2 กลุ่ม ที่มีความสามารถในการอ่านปานกลาง และ 2 กลุ่มที่มีความสามารถในการอ่านต่ำ กลุ่มตัวอย่างทั้งหมดจะได้รับการสอนด้วยบทร้อยกรองประเภทบทเพลง เป็นเวลา 5 คาบเรียน ๆ ละ 45 นาที เป็นระยะเวลา 4 เดือน ผู้วิจัยใช้คำว่า "บทร้อยกรองประเภทบทเพลง" โดยมุ่งอธิบายลักษณะของเพลงที่ได้รับความนิยม ซึ่งมีคำประพันธ์ในเนื้อเพลง เช่น ภาษาที่ใช้เป็นสัญลักษณ์ วิธีการสอนด้วยบทเพลงประกอบด้วยดนตรี ได้แก่ การสอนที่มีอภิปรายถึงบทกลอนของเพลงที่ได้รับความนิยม อุปกรณ์ที่ใช้คือเครื่องเล่นเทป หูฟัง และชุดบทร้อยกรอง บทร้อยกรองแต่ละชุด จำนวน 9 ชุด จะพัฒนาขึ้นโดยผู้วิจัยตามเนื้อหาที่กำหนด และประกอบด้วยบทร้อยกรองของเพลง 8 เพลงที่บรรยายถึงเนื้อหานั้น ชุดบทร้อยกรองยังมีปัญหาที่จะอภิปราย และเทปที่บันทึกเสียงเพลงไว้ การเรียนรู้เป็นการเรียนรู้ที่ใช้ให้นักเรียนเป็นศูนย์กลาง นักเรียนจะทำงานเป็นกลุ่ม ๆ ละ 4 คน เพื่อฟังบทร้อยกรองประเภทบทเพลง อภิปรายปัญหาและเขียนคำตอบ ครูจะเดินไปตามกลุ่มเพื่อฟังการอภิปรายและมีส่วนร่วมในการอภิปรายนั้น ข้อมูลจะเก็บรวบรวมโดยวิธีการของ Poetry Attitude Scale และ Poetry Survey เครื่องมือทั้ง 2 ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้น เพื่อใช้ในการศึกษาที่ Poetry Attitude Scale เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่าของ Likert

จำนวน 20 ข้อ จะนำมาใช้เพื่อการวัดทัศนคติของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อบทร้อยกรอง โดยจะใช้ในการ pretest, posttest และ posttest ภายหลังการเรียนแล้ว 3 เดือน ผลที่ได้จะนำมาวิเคราะห์เพื่อศึกษาว่ามีการเปลี่ยนแปลงทัศนคติหรือไม่ในกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดในกลุ่มย่อย จากการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า คะแนนการทดสอบ Posttest และ Posttest ติดตามผลภายหลัง เพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ นอกจากนี้ยังพบว่า มีการเปลี่ยนแปลงทัศนคติตลอดช่วงปิดภาคฤดูร้อนด้วย จากการสำรวจโดยใช้ Poetry Survey ซึ่งได้กระทำ ภายหลังการทดลองเป็นระยะเวลา 4 เดือนนั้น ปรากฏผลว่า กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 84 ชอบการเรียนบทร้อยกรองประเภทบทเพลง ร้อยละ 85 คิดว่าการเรียนบทร้อยกรองประเภทบทเพลงนั้นน่าสนใจ ร้อยละ 89 คิดว่า การเรียนบทร้อยกรองประเภทบทเพลงเป็นเรื่องง่าย ร้อยละ 62 ชอบสนทนากันเกี่ยวกับบทร้อยกรองประเภทบทเพลง ร้อยละ 87 ต้องการเรียนบทร้อยกรองประเภทบทเพลงอีกใหม่ต่อไป และร้อยละ 85 คิดว่าการเรียนดังกล่าวทำให้ตนเองได้เรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ เพิ่มขึ้น

สรุปจากการวิจัยต่าง ๆ ทั้งในประเทศและต่างประเทศดังกล่าวแล้ว จะเห็นได้ว่างานเขียนร้อยกรองเป็นที่สนใจของนักเรียน แต่ในการเรียนรู้ด้านร้อยกรองจะพบความแตกต่างของนักเรียนแต่ละคนบางคนสามารถเขียนบทร้อยกรองได้เป็นอย่างดี ในขณะที่บางคนเขียนได้เพียงเล็กน้อย หรือเขียนบทร้อยกรองไม่ได้เลย ความสามารถดังกล่าวนี้จึงเป็นสิ่งที่นำมาวิเคราะห์ต่อไป